

**FOCUS:
SECTORUL
CULTURAL**

Citiți o sinteză a unei cercetări comparative recente realizate de Centrul de Studii și Cercetări Culturale, precum și comentariul „Strategia de a nu avea o strategie”.

ÎN » PAGINA 6

PRIMUL MAGAZIN CULTURAL DIN ROMÂNIA » APARE SÎMBĂTA » EDIȚIA DE IAȘI » WWW.SUPLIMENT.POLIROM.RO

Suplimentul DE CULTURĂ

NR. 125 » 28 aprilie – 4 mai 2007 » Săptămînal realizat de Editura Polirom și „Ziarul de Iași” » supliment@polirom.ro

COPYLEFT.RO

**MĂI DRAGĂ
BILL GATES,**

Constantin Vică

Sînt utilizatorul unui Windows XP Home Edition, cu licență. Product key-ul meu e KJ68Y-QRMCT-37B34-FXRW-23JGQ...

ÎN » PAGINA 13

DANIEL VIGHI, AUTORUL COMETEI HALE-BOPP:

„Ar trebui să privim existența direct în ochi”

Premiile de la miezul nopții

Veronica Niculescu

Cea mai contestată ediție a Galei UNITER a fost un succes de imagine. Marile premii ale serii s-au împărțit între teatrele Bulandra, Odeon și cel din Cluj.

ÎN » PAGINA 3

Umbra lui Văcăroiu în „literatură”

Andreea Archip

Doă zile, la Iași, s-au sărbătorit 140 de ani de cînd Titu Maiorescu a fondat revista „Convorbiri literare”. Dame nu mai multe decît degetele de la o mîină, prin fața mesei de prezidiu formată doar din bărbați, bărbați-scriitori, bărbați-jurnaliști, bărbați-eseiști.

ÎN » PAGINA 4

NĂSCUT ÎN URSS, PREMIAT DE „ROMÂNIA LITERARĂ”

ÎN » PAGINA 2

SCRIITORUL VORBEȘTE
DESPRE RECENTA SA
CARTE ȘI ANUNȚĂ UN
ROMAN DE DIMENSIUNI
MARI

Ce înseamnă Cometa Hale-Bopp pentru Daniel Vighi?

Am văzut-o dimineața, la ora cinci, în luna martie, cam ca în perioada asta. Și spun în carte că o văd în spatele grădiniței cu program prelungit și că trece între două sirme de telegraf, că așa am și văzut-o. Unii pot spune că această cometă e un simbol al timpului pentru că, dacă stai să te gîndești, acum patru mii de ani strălucea în Epoca Faraonilor, deasupra locului unde e acum grădinița cu program prelungit. De fapt, eu am evitat orice tip de semnificație

simbolică. Nu are legătură nici cu Egiptul, nici cu anii nouăzeci, nici cu Banatul, nefiind decît un simplu astru trecător, observat într-o dimineață de primăvară, deasupra unei grădinițe și între cele două fire de telegraf. Poate are totuși legătură cu o nostalgie veche de-a mea pentru SF și cărți științifice despre Univers, din acelea cu poze.

CITIȚI INTERVIUL DIN » PAGINILE 8-9

NICOLAE
MANOLESCU

» „Noi încercăm să facem față valului tot mai mare, un fel de tsunami, de literatură tînă și în același timp să găsim niște criterii care să ne pună la adăpost de bănuiala că am fi partizani.”

WITHIN TEMPTATION –
CAP DE AFIȘ LA
ARTmania

Cea mai bine vîndută trupă olandeză, Within Temptation, care abordează genul rock gothic, va cînta, în premieră românească, la Festivalul ARTmania de la Sibiu, care va avea loc între 15 și 17 iunie în Piața Mare, informează organizatorii. Within Temptation va fi capul de afiș al festivalului inclus în programul „Sibiu – Capitală Culturală Europeană 2007”, la care vor susține recitaluri și trupele rock My Dying Bride, The Gathering, Anathema, Haggard și Tarot. Formația olandeză va concerta pentru prima dată în România, după ce a participat la mari festivaluri internaționale și a cîntat cu formații celebre ca Ramstein sau Iron Maiden. Pentru concertul de la Sibiu, tehnicienii vor crea special jocuri de lumini și decoruri.

Biletele au fost puse în vânzare luni, 23 aprilie a.c., abonamentele pentru întreg festivalul avînd preț stabilit de 120 de lei. Prețul biletelor pentru ziua de sîmbătă au preț de 75 de lei. Biletele pot fi achiziționate din rețeaua magazinelor Diverta din întreaga țară, de la magazinul Muzica din București, precum și online, pe site-ul www.bilet.ro.

A doua ediție a Festivalului ARTmania își propune să-și consolideze statutul de cel mai mare festival de muzică rock din România, dar și cel de eveniment cultural important, în cadrul programului Sibiu – Capitală Culturală Europeană 2007. Ediția precedentă a festivalului i-a avut ca invitați pe cei de la HIM și Amorphis.

O nouă democrație originală

Suspendarea președintelui Traian Băsescu ne încarcă, progresiv, cu manifestări care au făcut carieră la începutul anilor '90 – atât la nivel colectiv, cît și la nivel individual. Spun asta întrucît, după 17 ani de exersare a democrației, în ultimul timp, în ultimele zile cu precădere, nuanțele au început să dispară în favoarea opțiunilor categorice. Și, mai grav, a început să se diminueze, tot mai accentuat, respectul pentru opiniile celorlalți, respect care, în fond, ar trebui să reprezinte una dintre coordonatele esențiale ale sistemului democratic.

Pentru o justificare a celor spuse, o să mă limitez la exemplul personal, în care sînt convins că se vor regăsi însă numeroși cititori. De cîteva zile, primesc pe email sau pe messenger diverse ape-luri, inițiate de membri ai intelectualității române, uneori personalități marcante, care îmi cer să semnez, alături de ei, pentru susținerea președintelui. Mi s-a întimplat că, în urma refuzului, să primesc un al doilea mail, din care puteam să aflu că, după șocul inițial, expeditorul a rămas fie cu amărăciunea că nu gîndesc în spirit democratic, fie cu întrebarea: cum e posibil să tîm cu Parlamentul? Evident, ambele afirmații au o doză de ridicol: mai întîi, mă mir și eu de ce e nedemocratic să nu împărtășești opțiunea majorității; apoi, e evident că nu poți să tîi sau să nu tîi cu Parlamentul, întrucît această instituție, multicoloră politic, nu poate fi privită unitar.

Lucrurile au devenit însă aproape infantile cînd m-am trezit semnînd au-

CIRCUl NOSTRU VĂ PREZINTĂ:

Lucian Dan TEODOROVICI

tomat pentru susținerea președintelui Traian Băsescu, după ce unii prieteni, binevoitori, mi-au trimis un link. Odată ce am dat click pe respectivul link, care nu oferea prea multe sugestii privitoare la pagina din spate, mi s-a mulțumit pentru opțiunea mea fermă pro-Băsescu și am fost felicitat pentru alegerea corectă. O alegere corectă pe care, bineînțeles, nu am avut-o. Dar aspectul ăsta nici nu mai contează. Important e, pînă la urmă, „votul” care s-a înregistrat, lămurîndu-mă încă o dată că lumea sondajelor de opinie, fie ele lucrate de mari instituții ori de pagini virtuale de net, e fascinantă prin inventivitatea de care dă dovadă.

Al treilea exemplu personal ține, din păcate, de senzația de teamă pe care am avut-o trecînd pe lîngă cîteva sute de studenți „democrați” care au mărșăluit și prin Iași în seara de după suspendarea președintelui. Din corul exaltat care scanda „Veniiți cu noi!”, nu puține voci concluzionau ferm că, nealăturîndu-te, erai un ticălos ce dorea distrugerea țării, iar privirile injectate îți transmiteau clar singura decizie rațională potrivită: grăbește-te spre un loc sigur. Asemenea lui Cozmin Gușă, politician despre a cărui lașitate s-a ris în talk-show-uri serioase, trebuie să fi existat mulți alți

trecători, ceva mai anonimi, care au avut prezența de spirit să aplice proverbul acela cu fuga rușinoasă. Cînd o „revoluție” de acest tip e la doi pași de tine, uneori e mai indicat să te gîndești la familia ta decît la opțiunile politice de moment.

Șigur că nu Traian Băsescu e vinovatul direct pentru asemenea manifestări care au ridicat o parte a populației spre înalte sentimente de confuzie ce erau la ordinea zilei la începutul anilor '90. Dar cînd, venind la președinție într-o țară ce vizează intrarea în Uniunea Europeană, iar mai apoi chiar își atinge țelul, îți construiești și șlefuești imaginea de Salvator, atît de perimată într-o democrație reală, ai totuși partea ta, consistentă, de vină. Istoria e plină de Salvatori politici care au luptat mai întotdeauna, ca să vezi coincidență,

» Cînd o „revoluție” de acest tip e la doi pași de tine, uneori e mai indicat să te gîndești la familia ta decît la opțiunile politice de moment.

tocmai împotriva „oligarhilor”. Și lupta lor s-a soldat, fără excepție, cu un eșec dureros pentru poporul antrenat în ea. Pentru că Salvatorul, prin definiție, își creează apostoli și credincioși prosternați. Iar materia brută cu care aceștia lucrează a fost și este fascinația, care de multe ori anulează rațiunea, pentru Salvator și pentru ideile sale. Or, pe drumul ei european, România avea nevoie nu de Salvatori, ci de ceva mult mai modest: de niște simpli profesioniști. Aceștia nu creează pasiuni extreme, ci doar atrag respect.

Lăsnd însă aceste considerații deoparte, căci ele oricum sînt mai potrivite pentru o concluzie a perioadei pe care o trăim decît ca semnal de alarmă, revin la observația de la început. Nimeni nu neagă că, în momentul actual, Traian Băsescu se bucură de o susținere a majorității românilor. Dar domnia sa, chiar și în ultimele mitinguri electorale, dovedește clar că pune semnul de egalitate între majoritate și întregul popor. Vorbind despre noi, poporul, versus ei, parlamentarii, se creează o situație mai mult decît periculoasă, pe care am vrut s-o semnalăm prin acel exemplu personal din prima parte a articolului: anume aceea în care majoritatea, în România anulul 2007, a ajuns nu doar să decidă, cum se întîmplă într-o democrație, ci și să dicteze. Să dicteze minorității participarea la mitinguri de protest, să dicteze semnarea unor petiții online, să dicteze un mod de comportament public. Iar ironia supremă e că toate acestea se fac în numele democrației.

NĂSCUT ÎN URSS, PREMIAT DE ROMÂNIA (LITERARĂ)

Miercuri, 25 aprilie, la Clubul Prometheus din București a avut loc decernarea premiilor de debut ale revistei „România literară”, sprijinite de Fundația Anonimul.

Juriul prezidat de Nicolae Manolescu a decis că diplomele de cîștigător le revin autorilor Gabriela Eftimie (pentru *Ochii roșii Polaroid*, Editura Vinea), Cosana Nicolae (*Canon, canonic* la Univers Enciclopedic) și Vasile Ernu (*Născut în URSS*, Editura Polirom).

Au mai fost nominalizate *Ruj pe icoane* de Livia Roșca (Editura Cartea Românească) și *Dietetica lui Robinson* de Alex. Leo Șerban. Volumul de versuri *Ochii roșii Polaroid* este rodul unei tabere de creație organizate la Mănăstirea Râșca de poetul Adrian Urmanov, devenit părintele Serafim.

Potrivit criticului literar Daniel Cristea-Enache, placheta Gabrielei Eftimie „aduce o notă distinctă față de modele literaturii tînere de azi”. *Născut în URSS* de Vasile Ernu,

una dintre cărțile de succes publicate de Editura Polirom în colecția „Ego-grafii”, este un fel de arheologie subiectivă „a vieții de zi cu zi a Uniunii Sovietice, ca o metaforă a culturii și civilizației sovietice”, potrivit autorului.

Al treilea cîștigător, Cosana Nicolae, fost colaborator al revistei „România literară”, a fost descris de Alex Ștefănescu drept „un produs de lux al învătămintului românesc”.

Nicolae Manolescu a apreciat că o serie de edituri, precum Polirom sau Cartea Românească, par tot mai doritoare să publice debuturi. „Noi încercăm să facem față valului tot mai mare, un fel de tsunami, de literatură tînă și în același timp să găsim niște criterii care să ne pună la adăpost de bănuiala că am fi partizani”, a spus Manolescu, înainte de prezentarea nominalizărilor și cîștigătorilor Premiilor de debut ale „României literare”.

UNIUNEA SCRITORILOR ȘI-A ANUNȚAT PREMIAȚII

Joi, 26 aprilie, au fost anunțate premiile Uniunii Scriitorilor pe anul 2006, în cadrul unei festivități care a avut loc în Sala Oglinzilor. Juriul a fost alcătuit din Daniel Cristea-Enache, Mircea A. Diaconu, Gabriel Dimisianu (președinte), Dan C. Mihăilescu și Cornel Ungureanu.

» Premiul Național pentru Literatură i-a fost acordat lui Radu Cosașu;

» Proză: Pentru Cîmpoișeu (foto) – *Christina domestica* și

vîntorii de suflete, Editura Humanitas;

» Poezie: Angela Marinescu – *Întîmplări derizorii de sfîrșit*, Editura Vinea;

» Critică, istorie literară. Eseu: Matei Călinescu, *Eugene Ionesco: teme identitare și existențiale*, Editura Junimea;

» Dramaturgie: Matei Vișniec – *Omul cu o singură aripă*, Editura Paralela 45;

» Debut: Livia Roșca – *Ruj pe icoane*, Editura Cartea Românească, și Vasile Ernu – *Născut în URSS*, Editura Polirom;

» Traduceri din literatura universală: Mircea Aurel Buiciuc pentru Iurii Mamleev, *Sectanții*, Editura Curtea Veche;

» Premiul „Andrei Bantăș” (anglistică): Antoaneta Ralian pentru Henry Miller – *Nexus*, Editura EST.

SUPLIMENTUL LUI JUP

CEA MAI CONTESTATĂ EDIȚIE A GALEI UNITER A FOST UN SUCCES DE IMAGINE

Premiile de la miezul nopții

Elizaveta Bam, în regia lui Alexandru Tocilescu, pus în scenă la Teatrul „L.S. Bulandra”, a fost desemnat cel mai bun spectacol al anului 2006, la Gala Premiilor UNITER. Premiul a fost acordat la ora 1 noaptea, la finalul unui show maraton prezentat de Ion Caramitru la Sibiu – Capitală Culturală Europeană, pe 23 aprilie.

Veronica Niculescu

Gala Premiilor UNITER a fost spectacolul de cea mai mare amploare desfășurat vreodată în Sibiu și cu cea mai mare densitate de vedete. Cortul s-a dovedit, astfel, măcar din punctul de vedere al locurilor oferite, o achiziție bună pentru orașul unde sălile de mare capacitate lipsesc. În plus, săptămîna în care tehnicienii TVR au lucrat la amenajare a dat rezultate bune: Pavilionul 2007 a fost bine încălzit, luminat, cu mochetă pe jos și chiar și covor roșu pe culoarul starurilor, iar scaunele de plastic au fost îmbrăcate cu huse moi, purtînd sigla Sibiu 2007. În cele trei gradene au luat loc o mie de spectatori, însă numai cea din mijloc, a marilor vedete și a oficialităților, a fost vizibilă la televizor. Cea mai caldă primire au avut-o Regele Mihai și Regina Ana, însoțiți de Prințesa Margareta și Prințipele Radu. În urma familiei regale s-a strecurat modest, scăpînd de luminile camerelor grație acestei sincronizări, regizorul Lucian Pintilie.

Seara a început cu o prezentare video în memoria celor care au lucrat în

teatru și au murit în anul care s-a scurs. Zeci de fotografii și nume, într-o liniște deplină, iar la final aplauze pentru Virgil Flonda, cel care a fost director al Teatrului „Radu Stanca” din Sibiu și care s-a stins vara trecută.

Trei teatre premiante

Marile premii ale serii s-au împărțit între teatrele Bulandra, Odeon și cel din Cluj. Spectacolele *Elizaveta Bam*, *joi.megaJoy* și *Purificare* și-au adjudecat câte două premii, în timp ce *Iubirea Fedrei* nu a luat nici unul. Un moment emoționant a fost acela al acordării premiului pentru întreaga activitate actriței Valeria Seciu. Moment precedat însă de un show de un gust indoielnic al lui Florin Piersic, al cărui rol era doar acela de a înmîna premiul. Acesta a preferat, în stilul său cunoscut, să ia la rînd premianții serii, să îi facă „sonați” pe cei care vin în blugi și pulover – cum ar fi Radu Afrim, cîștigător la Cel mai bun regizor. Nu a scăpat de tirul verbal al lui Piersic nici primarul Johannis, căruia actorul i-a spus: „Domnule, dacă nu apărea, eu eram cel mai frumos din această seară!”.

PREMIILE UNITER (selectiv)

- Cel mai bun spectacol – *Elizaveta Bam*, regizor Alexandru Tocilescu, Teatrul „L.S. Bulandra”, București
- Cel mai bun regizor – Radu Afrim, pentru *joi.megaJoy*, Teatrul Odeon, București
- Cea mai bună actriță în rol principal – Andreea Bibiri, pentru *Bace*, din *Purificare*, Teatrul Național Cluj
- Debut – Cristian Grosu, pentru *Graham*, din *Purificare*, Teatrul Național Cluj
- Cel mai bun actor în rol principal – Marius Stănescu, pentru *Hamlet*, din *Hamlet-machine*, Teatrul Odeon, București
- Cea mai bună actriță în rol secundar – Rodica Mandache, pentru *Adel* din *joi.megaJoy*, Teatrul Odeon, București
- Cel mai bun actor în rol secundar – Sorin Leoveanu, pentru *Anchetatorul*, din *Crimă și pedeapsă*, Teatrul „L.S. Bulandra”, București
- Cea mai bună piesă a anului: Mihaela Michailov – *Complexul România*
- Premiul de excelență: Festivalul Internațional „Shakespeare” pentru calitatea excepțională a ediției 2006

ROMÂNII E DEȘTEPTI

Radu Pavel GHEO

Știri ciclice (II)

Pomeneam săptămîna trecută de monotonia cu care jurnalele de știri reiau an după an anumite știri de sezon: inundațiile de primăvară și de toamnă, ninsorile de iarnă, care iau mereu autoritățile pe nepregătite, concediile de vară, cu aceleași comentarii legate de calitatea serviciilor.

Să nu se creadă totuși că e un defect tipic românesc. Și în alte părți se face la fel. Poate că nu e nici măcar un defect. Clișeizarea știrilor nu sare în ochi numai fiindcă anumite subiecte sînt reluate la date fixe an după an, fiindcă ar părea ciudat să nu marchezi printr-o știre manifestările prilejuite de ziua națională a unei țări sau problemele existente în școli la începutul unui nou an școlar. Izbitor e faptul că sînt *tratate* în același fel, cam cu aceleași cuvinte, același tip de imagini și aceleași concluzii pesimiste în ani diferiți, de oameni diferiți și de la posturi TV diferite. Maniera de abordare denotă o lipsă de imaginație similară cu cea din reclamele la diverse detergenți, care asigură cu toții eliminarea oricăror pete sau a tuturor petelor, albul pur, albul cel mai pur, albul imaculat, albul albilor etc.

Explicații ar fi multe și, în linii mari, toate s-ar aplica lejer la orice jurnal de știri, din orice colț al planetei. Cea mai simplă ar fi aceea că și aici, ca în orice activitate, se aplică legea minimului efort. Cînd trebuie să umpli o emisiune de știri, ai permanent în baza de date un calendar cu evenimente sau momente de sezon. La urma urmei, un jurnal de știri nu e o operă de artă unicat, care să rămînă în istoria omenirii. Știrile de azi se uită pînă mîine. Problema e cum faci selecția lor, în așa fel încît să nu devii excesiv repetitiv. În cazul reportajelor (de la inundații, de pe șoselele înzăpezite sau școli ruinate) riscul e mult mai mare decît cînd marchezi ziua națională sau hramul Sfintei Parascheva din Iași.

O altă explicație, puțin mai retențioasă, care se aplică în cazul tuturor activităților umane întinse legate de timpul istoric și calendaristic, este aceea că în mîntea tuturor oamenilor coexistă două tipuri de flux al timpului: timpul sacru, circular și reversibil, specific comunităților tradiționale, și timpul profan, linear și ireversibil, specific lumii moderne. Știrile „normale” sînt specifice timpului profan, cel linear. Știrile ciclice se înscriu în durată sacră, repetitivă

► La urma urmei, un jurnal de știri nu e o operă de artă unicat, care să rămînă în istoria omenirii. Știrile de azi se uită pînă mîine. Problema e cum faci selecția lor, în așa fel încît să nu devii excesiv de repetitiv.

și reversibilă, iar reluarea lor an după an asigură stabilitatea comunității căreia li se adresează, asigurîndu-i pe membrii ei că ordinea lumii nu este zdruncinată iremediabil. Inundațiile, serviciile proaste din stațiunile turistice românești, hramurile mai mari sau mai mici de la diverse biserici, școlile care încep anul fără aviz sanitar (ca și anul trecut, ca și acum doi ani, ca și acum trei ani) – toate sînt dovezi ale existenței unei ordini care, bună-proastă, cum o fi, asigură totuși o stabilitate a lumii noastre. Într-o asemenea perspectivă chiar și știrile catastrofice (unde aș putea include stereotipizatele relatări zilnice ale unor accidente de mașină și apoi ale altor accidente de mașină) au o funcție opusă apariției lor inedit sau senzaționalism. Reporterul care descrie cu sufletul la gură – al patrulea an la rînd – nimicitoare inundații nu nemaiîntîlniți nămeți de pe șosele transmite inconștient, într-o oarecare măsură, și un mesaj de tipul: „Iar sînt inundații, iar sînt zăpezi mari, nu s-a schimbat nimic, totul e sub control”. Și cum în mîntea fiecărui om coexistă – în proporții diferite – ambele timpuri, receptorul-spectator percepe concomitent ambele mesaje.

Sună cam încălțit, dar nu și neversosimil. Mai mult, cred că raportul între știrile-știri, neciclice – de tipul lansării consolei PlayStation 3 – și cele ciclice, repetitive – cum e scoaterea anuală la vedere a moaștelor unui sfînt – ar putea indica gradul de modernitate sau tradiționalism dintr-o societate oarecare. Astfel, amploarea știrilor legate de evenimente religioase (zile de sfînți, moaște și pelerinaje) atestă gradul sporit de tradiționalism din societatea românească, dar, poate, și nevoia de stabilitate, pe care o astfel de lume tradițională pare s-o ofere.

LA LOC teleCOMANDA

Alex SAVITESCU

Ce naște din scuiat entertainment mîncă

Politica are prostul obicei de a invade toate ungherele. Cînd încă mai eram în iarnă, președintele s-a scuiat cu premierul, în direct, la Televiziunea Română. Întocmai ca președinții echipelor de fotbal. Joia trecută, într-acea Joi cu vocație de măsă stricată, cele două tabere au tăbărit și-asupra MTV-ului. Da, a MTV-ului. Canalul de muzici și versuri a dat de pămînt cu Christina Aguilera și cu Britney Spears, întrerupînd transmisia pentru cîteva video-clipe istorice. În loc de Justin Timberlake, la microfon s-au coșcovit Theodor Stolojan și Gheorghe Flutur. Ba a trecut prin cadru și Raluca Turcan. Evident, nici mega-starul Traian nu a ratat istoricul moment de-a ședea tocmai acolo unde de regulă cîntă Cristi Minculescu. Mi s-a părut, chiar, că-l aud și pe Tăriceanu, într-un refren, să nu crezi nimic, îți spun acum, moțiunea nu-i parfuum, Traiaănee!

E clar că sîntem buni de dus la psihiatru. Unii prieteni mă întrebă, în loc de salut, ce mai faci, tu cu cine ții, cu Bănescu, cu Tăriceanu? Alții își aduc, de acasă, șampanie pentru a marca momentul suspendării (nu e o glumă!). Bomboană peste criză politică, MTV se repede, cu vocație de CNN, peste ping-pong-ul Palatelor. Nu mai e mult pînă cînd DJ-ii vor rămîne pe drumuri, iar locul le va fi luat de Ion Cristoiu și Cornel Nistorescu. N-o să mă credeți, l-am și visat pe Cristoiu într-o noapte, se făcea că

ținea, în loc de pixuri colorate prin buzunare, discuri de vinil.

Ce se petrece acum e singura cale de a politiza și ce nu a mai fost politizat. Miine poimîine, Pîrlîci, personaj redutabil din satul Barboși, comuna Hoceni, de lîngă Huși, omul cu șase copii, care și-a vîndut într-o sîntă zi de Duminică, la țîrg, vaca pe o bicicletă cu sonerii polifonice, nu va mai auzi manele la Etno TV. Toți Pîrlîcii care acum au Digi și Dolce prin bătăturile caselor de chirpici vor urmări ediții speciale de știri la Favorit TV. România Actualități va rămîne doar o variantă de televizor fără culori și imagini, pentru cei care nu s-au prins de minunile tehnicii moderne.

Noi, ceilalți, că sîntem de la orașe sau de la sate, aș!, ce diferență mai e?, am început deja să trăim într-o versiune upgradată de Orwell. E realitatea lor, pe care ne-o viră și nouă pe gît, în doze mici, „la fix”, „la titlurile zilei”, la „ediții speciale”. Nu cred că vor scăpa de nebulina asta nici măcar puștii de 8-9 ani. Pentru ei, Cartoon Network și Minimax rămîn, deocamdată, spațiile personajelor simpatice, fie că-s albastre sau portocalii. În ritmul acesta însă, e doar o chestiune de durată pînă cînd se vor găsi doi trei isteți din trust să-i dea puțină culoare în obraji lui Porky Pig, aducîndu-i-l alături, într-o ferestruică de „breaking news”, pe Dan Voiculescu.

Suspendarea bîntuie „Convorbirile literare“

Două zile, la Iași, s-au sărbătorit 140 de ani de cînd Titu Maiorescu a fondat revista „Convorbiri literare”. Peste 50 de scriitori din țară au răspuns invitației redactorului-șef al publicației, Cassian Maria Spiridon, de a discuta teme dintre cele mai grave precum „Cultura română sub presiunea multiculturalismului. Centrele culturale românești din străinătate și afirmarea culturii naționale în zodia globalismului“.

Andreea Archip

La deschidere, dispuse pe cant, personalitățile se complac în politețuri acceptate la sindrofii, nu mai înțepă, nu mai atacă, se mai aude cte un „dă-te mai încolo” pentru un loc mai în față. Ca într-o revistă de mondenități, se perindă dame nu mai multe decît degetele de la o mînă, prin fața mesei de prezidiu formată doar din bărbați, bărbați-scriitori, bărbați-jurnaliști, bărbați-eseiști. O doamnă așteaptă cuminte să primească o mapă de prezentare. I se întinde rapid de la unul dintre organizatori printre ceilalți „așezați” în sală și ea întinde, la schimb, o ciocolată cu alune. „Pentru ce?”, întreabă cu ochii măriți de uimire organizatorul. „Ei, pentru cafea!”, i se răspunde cuminte.

După ce locurile sînt ocupate, începe discursul lui Cassian Maria Spiridon: „140 de ani de...”, „11 ani de...”, „a-cuma zece ani erau 130 de ani de la...”. Urmează prezentarea invitaților. A fost luată la rînd toată sala, compusă, fără excepție, din persoane care știu să scrie – Aurelia Popa, Ioan Papuc, Gellu Dorian, o doamnă care este soția unui domn, doi fotografi, un cameraman. Femeia cu ciocolata se sucește pe scaun, dă să ridice o mînă ca la școală, se înalță puțin de pe scaun. Cassian Maria Spiridon n-o vede și pace. Se prăbușește la loc în anoni-

mat. Ioan Groșan a pierdut trenul, ajunge mai tîrziu, iar Mircea Mihăieș și-a dorit foarte mult să vină, dar n-a mai reușit.

„Bravo, dom’le“

Încep discursurile. „140 de ani e un strigăt de victorie!”, spune Nicolae Breban. Atmosfera se animă din ce în ce mai mult. Apoi, Ion Tomescu anunță că, pe lîngă președinte al Asociației Publicațiilor Literare și Editorilor din România, este și președinte al Federației Editorilor și Difuzorilor de Carte din România. Titulatura o rostește corect și clar, iar din sală i se transmite un „Bravo, dom’le”. Apoi îl roagă pe Nicolae Breban să intervină acolo unde trebuie „ca să ajungem și noi la Frankfurt”. Domnul Tomescu primește doar un zîmbet deocamdată. Ridică ochii de pe foaie: „O ultimă chestiune”. „Dacă am plătit cotizația?”, vine o replică. Președintele Tomescu se fîstece, dar se redresează elegant. „Ai plătit-o?” În realitate vrea să ofere diploma de excelență cu numărul unu. Suspans. Cassian Maria Spiridon deja e în picioare. Într-adevăr, nu este pentru dumnealui, ci pentru „Convorbiri literare”. Seria glu-mițelor continuă. „Diploma o să valoreze zece mii de euro peste zece ani”. „Asta dacă nu mai dă o diplomă cu numărul unu.” Un alt discurs potolește petrecăreții. Redactorul-șef adjunct vorbește la telefon, politicos, cu mîna la gură.

Umbra lui Văcăroiu. În literatură

Apar Lucian Vasiliu și Cezar Ivănescu. „Ce faceți, intrați sau ieșiți?”, îi întreabă „junimist” șeful „Convorbirilor”. „Pînă la sfîrșit te suspendăm și pe tine și îl punem pe Văcăroiu”, primește amenințarea zîmbind Cassian Maria Spiridon. Dan Mănuță reamintește povestea tîlângii junimistilor. „Trebuie să facem dovada că producem brînză”, glumește acesta. „Ne trebuie și aparat de muls”, adăugă sala.

A doua zi, talanga i-a adunat la Casa Pogor să discute despre Eliade. Deliciul l-a făcut discursul lui George Ceaușu. „19 trandafiri este cel mai prost roman al lui Eliade.” Auditoriul nu s-a abținut: „Așa face în fiecare an”. Simbătă seara, momentul așteptat. S-a recitat, s-a analizat și premiat la foc automat. Au primit diplome Sorin Alexandrescu și Shaul Carmel, venit tocmai din Israel. În Sala Henri Coandă de la Palatul Culturii, acustica e proastă sau „Cassian are sarmale în gură”, se gîndește un domn tolanit pe fotoliu.

Și începe bufetul – cu aperitive și mult vin. Se îndeamnă la pahar cu bățai pe spate și pupături. Paharele nu se ciocnesc, sînt din plastic, dar se sorb licori printre risete zgomotoase. Se îndeamnă unul pe altul, vinzătorii de la „Librex” trec pe rînd și-și umplu farfuria. „Hai la chef”, îndeamnă grăbiți cîțiva invitați. „Dar nu mergeți la bufet?”, se aude din altă parte. Și se văd prinderi în brațe focoase, precis pe fondul unor discuții literare. Paharele se umplu în neștiire, la fel cum se goleşc farfuriile. Un domn, venit atunci, trece fluierînd. Apare cu pălăria de cowboy Tiberiu Brăilean.

CEEA CE NE
DESPARTE

Epistolarul
de la Hanu lui Manuc

A DOUA EPISTOLĂ CĂTRE BOGDAN-ALEXANDRU STĂNESCU

Colecționarii de fluturi ai literaturii

Dragă Bogdane, cred că afirmația lui Iosif Brodski, precum că Nabokov este un autor care merge pe sîrmă (spre deosebire de Platonov, căruia îi place să urce Everestul) este adevărată. Bănuiesc că ai văzut la circ cum se merge pe sîrmă. Este unul dintre cele mai spectaculoase momente. Pentru acest număr e nevoie de virtuozitate, multă muncă și mult curaj. Iar Nabokov știm cu toții că le avea pe toate.

Vasile Ernu

Însă atunci cînd mergi la înălțime pe acea frînghie subțire, de multe ori te dezechilibrezi, iar pentru a continua ai nevoie de mici opinteli, mici opriri, după care faci niște mișcări opuse direcției mersului pentru a reveni la poziția verticală și la echilibru. Uneori acești maestri ai echilibristicii au nevoie de o bară lungă pe care o țin orizontal și care-i ajută să-și mențină echilibrul cît mai bine. Cam așa îl văd eu pe Nabokov în *Lectii*. El are mici dezechilibrări, mici momente care nu sînt coșer, se folosește uneori de bară pentru a-și menține echilibrul și pentru a-și atinge scopul: să ajungă în celălalt capăt al scenei fără să cadă. Eu cred însă că nimic din aceste mici momente de oprire nu-i stîrbește din virtuozitatea și curajul său. Să-l pici la examenul literaturii pe Dostoievski este un act de mare curaj, este momentul în care artistul-echilibrist pare că acuș, acuș o să se prăbușească de la înălțime și se va face praf. Toată sala oftează, geme de emoție și teamă, dar el nu cade, ci își vede de drum. Indiferent dacă are dreptate sau nu, important este faptul că Nabokov nu se împiedică nici măcar de Dostoievski. Mai am o mică observație. Undeva, Nabokov spune că dacă nu ar fi scris *Lolita*, noi astăzi nici nu am fi vorbit despre *nimfete*, nu le-am căuta cu privirea, nu le-am simți prezența. Așa este. Dacă Nabokov nu ar fi inventat o anumită *lecție de literatură* și nu ar fi inventat *problema Dostoievski*, noi nu am fi discutat astăzi despre ea. Nu sînt de acord cu el în anumite momente, însă și pentru asta îl iubesc și respect. Dar vom mai avea timp să revenim la acest subiect care ne doare cumva pe ambii și ne plasează pe baricade diferite. Însă asta e frumusețea poveștii.

Lecție de entomologie literară

Da, firește că bat înspre Bulgakov. După mișcarea pionului, ar fi venit această a doua mișcare pe care ai intuit-o foarte bine. De ce am vrut să fac această mișcare? Am cel puțin două motive. Mai întîi, eu cred că Bulgakov este singurul dintre scriitorii sovietici care ar fi putut să-i trezească interes și este de calibrul lui Nabokov, mai ales prin romanul *Maestrul și Margarita*, iar în al doilea rînd, fiindcă este cel mai gogolian scriitor produs de literatura rusă, dar care nu e niciddecum un epigon. Problema și dificultatea mea tîin însă de faptul că nu am nici o informație care să-mi permită

să-l „acuz de tăcere intenționată” pe Nabokov. Nimic din ce știu pînă acum nu-mi permite acest lucru. Deci mișcarea mea rămîne pur ipotetică și nu pot să-mi permit a învinui pe cineva pe nedrept, mai ales pe un favorit al meu. În ultima perioadă, am căutat cu disperare să găsesc măcar un rînd în care Nabokov ar menționa ceva despre Bulgakov. Nimic. Toți bulgakovienii interogați de mine (căci nu prea am amici nabokovieni de specialitate) mi-au spus că nu cunosc o astfel de informație. Așa că nu am găsit nimic scris care să-mi confirme sau să-mi infirme teza anunțată în scrisoarea precedentă.

În punct de vedere istoric, e așa cum spui tu. Într-adevăr, ambii au trăit vremuri tulburi și soarta i-a aruncat în lumi diferite, ceea ce a făcut poate imposibilă cunoașterea reciprocă. Și totuși. Citind cu atenție biografiile celor doi, ocupațiile, interesul pentru un anumit gen de informație, cred că, dacă Bulgakov nu prea avea mari șanse de a afla ceva despre Nabokov, în cazul autorului *Lolitei* lucrurile nu pot sta la fel. Da, nu prea avea cum să apară în *Lectii*, însă mă așteptam să află ceva măcar în diversele însemnări, scrisori, interviuri tîrzii. Dar nu am găsit nimic. Și oricum e dreptul lui să ia în considerare sau să ignore pe cineva. Nu e primul caz în istoria literaturii. Însă mă încapățînez să afirm (dar să rămînă între noi și te rog să nu mai spui nimănui) că asta oricum nu schimbă datele problemei în esență, iar teza mea rămîne valabilă.

Ca să nu fiu excesiv de subiectiv și pentru a încerca să rămîn în zona argumentelor, am urmărit zilele astea să vad ce zice Nabokov despre alți colegi de breaslă considerați de istoria literaturii autori de prim rang. Nu e deloc darnic cu ei. Autori precum Ezra Pound, T.S. Eliot, Hemingway, Thomas Mann, Belov, Faulkner sînt numiți „autori de mîna a doua”. Pe Soljenitiîn și Pasternak nu-i consideră niște mari scriitori. Despre bătrînul Freud zice că e un mare șarlatan, Sartre e acuzat că face artificii la modă, iar Henry Miller este lipsit total de talent. O armată de scriitori precum Camus, Lorca, Brecht, Thomas Wolf, Kazantzakis, D.H. Lawrence (și mulți alții) produc doar butaforii fără fundament, ca să nu mai zic de scriitorii sociali precum Gorki, Tagore, Romain Rolland, pe care-i desființează. Romanul *Doctor Jivago* este pentru Nabokov o carte scrisă „jalnic, care conține idei banale”, iar *Moartea la Veneția* este o carte idioată. Nabokov își permite să desființeze, să eticheteze de o manieră destul de simplistă. Nu cred că ar accepta să fie tratat și el într-o asemenea

Nabokov spune că dacă nu ar fi scris *Lolita*, noi astăzi nici nu am fi vorbit despre *nimfete*, nu le-am căuta cu privirea, nu le-am simți prezența

manieră. Cred că ar fi chiar foarte deranjant. Însă el, stilist și arhitect de lume perfectă, spunînd mereu că tot ce are este doar stilul, își permite acest lux. Poate și de aceea este mereu fascinant.

Și totuși, pe cine iubește Nabokov? Sînt mult mai puțini, dar într-adevăr aleși pe sprînceană: Pușkin, Tolstoi, Gogol, Cehov, Belii dintre ruși și Joyce, Kafka, Proust, Melville, Borges, Keats, Rimbaud, Flaubert, Verlaine, Huysmans din spațiul occidental. Iar marele capodoperă ale secolului XX trebuie citite în următoarea ordine: *Ulyce* (Joyce... dar te rog să nu uiti că e singura carte a lui Joyce acceptată de Nabokov), *Meta-morfoza* (Kafka), *Petersburg* (Belii) și prima parte a ciclului *În căutarea timpului pierdut* (Proust). În același timp, Nabokov credea că cea mai bună poezie a anilor '20-'30 ai secolului trecut au scris-o rușii, care au avut în aceleași timp și cea mai proastă proză. Dacă l-ar fi cunoscut pe Bulgakov (dar și pe Platonov, Babel, Zosenko, Ilf&Petrow, Mariengof etc.), poate ar fi crezut altceva. Oricum, un lucru știu cu siguranță: ambii au avut aceeași pasiune, au colecționat fluturi.

Ce stație urmează?

Ehei! E timpul să pornim spre alte stații. Spre care oare să ne îndreptăm? Spre Gogol, Tolstoi sau Dostoievski în nemărginita stepă rusească, să traversăm oceanul, poate-l găsim pe Hemingway sau Poe, sau să hoinărim prin bătrîna Europă după Joyce, Proust sau Mann?

Multe sînt de vizitat și vorbit. Problema e că vom ajunge neanunțați, însă oricum, în bună tradiție ruso-sovietică, eu fac orice vizită neanunțată. Totul e să nu pic pe nepusă masă. Dar și situațiile delicate le rezolv, firește, tot cu ajutorul literaturii. În astfel de cazuri, iată două replici exemplare pentru situație de criză de ni-i foame, de ni-i sete. Pot fi folosite. (Aviz studenților, că e calitate verificată de Ostop Bender și certificată de Ilf și Petrow.) „E un păcat să mînci o varză

ca asta fără vodcă!” și „La Berlin există un obicei foarte ciudat: acolo se mîncă atît de tîrziu, încît nu poți să-ți dai seama dacă e vorba de o cină servită devreme sau de un prînz servit tîrziu”.

Dar tu parcă anunțaseși stația Gogol. Bine, Gogol să fie. Dar hai să-l rugăm să pună samovarul la foc ca să nu dea sloaară-n țară că am dat buzna neanunțați și că sîntem *poshle!* filistini. Sincer să fiu, nu prea am chef să-i deranjez feblețea lui Nabokov, mai ales că e și feblețea mea.

SALUTĂRI DE LA PETRILA DE ION BARBU

STRATEGIA
DE A NU AVEA
O STRATEGIE

George Onofrei

Adrian Iorgulescu a reușit prin conferințele sale de presă să conștipe cam tot ce mișcă prin ministerul pe care îl conduce. Mai nou, doar prin vocea sa pot fi auzite rezultatele cercetărilor pe care le realizează Centrul de Studii arondat Ministerului Culturii și Cultelor (MCC). Am avut senzația că, de fapt, Iorgulescu este dependent de ieșirile sale săptămânale în fața presei și Centrul îi mai oferă din când în când material pentru a mai umple „spațiul de emisie”. Mai nou, presa trebuie să ceară voie de la biroul de presă al MCC pentru a publica rezultatele celui de-al doilea Barometru Cultural, deoarece nimeni nu poate sufla o cifră înainte de hebdomadara întâlnire cu domnul ministru. Explicația e simplă: orice știre despre consumul cultural al românilor trebuie însoțită de un citat din Iorgulescu, un sincron sau un insert (în funcție de „mediu”).

Analiza acestor rapoarte ale Centrului de Studii și Cercetări în Domeniul Culturii (CSCDC) ar trebui să creioneze o strategie culturală. Numai că, din punctul de vedere al actualei conduceri a Ministerului, strategia se rezumă la descentralizarea forțată. Și tocmai domeniile unde înregistrăm cel mai slab consum – cinematografia și teatrul – vor avea cel mai mult de suferit de pe urma vnzării spațiilor de proiecție de film, respectiv a trecerii din subordinea MCC în cea a autorităților locale a instituțiilor de spectacole. „Un proiect pilot de descentralizare a instituțiilor culturale locale, realizat de Ministerul Culturii pentru județele Cluj, Mureș și Dolj, nu a avut succes”, anunțau săptămîna trecută agențiile de presă. Deși MCC este pregătit să ducă la îndeplinire acest proiect, ministrul spune că s-a lovit de rezervele foarte mari ale instituțiilor și personalului. „Descentralizarea e obligatorie. România trebuie să și descentralizeze structura instituțiilor culturale. Ministerul Culturii nu poate să se ocupe la infinit de probleme organizatorice”, a spus Iorgulescu, precizînd că Ministerul Administrației și Internelor va trebui să „convîngă” autoritățile locale. Probabil prin intervenția mascașilor. Rezultatul imediat al unei astfel de mișcări nu poate fi altul decît dispariția unora dintre teatre sau filarmonici ori, în cel mai bun caz, scăderea performanței artistice. Dacă vor da banii, primarii vor oferi șefia acestor instituții în urma unor calcule politice locale, și nu pe baza competenței.

Un studiu despre sectorul cultural din România

Centrul de Studii și Cercetări în Domeniul Culturii va lansa foarte curînd o lucrare despre sectorul cultural din România (cu titlul *Sectorul cultural din România – infrastructură, resurse, consum*). În peste 200 de pagini, sînt puse față în față aspecte ale infrastructurii culturale și resurselor culturale disponibile în România, cu modul de consum și preferințele de consum ale populației. Sintetizează intențiile autorilor de a evalua raportul dintre cererea și oferta de pe piața produselor/ creațiilor/ serviciilor culturale.

Lucian Dobraca

Autorii au căutat răspunsuri la întrebări de genul: de ce resurse culturale dispunem (infrastructură, producție, servicii), cum valorizăm resursele disponibile, ce preferințe de consum cultural avem (pentru a putea reajusta oferta pe măsură)? Studiul se referă la situația din țară – România cu părțile sale administrative (județe, regiuni de dezvoltare, nivel național) și România ca parte din spațiul european. Este comparată situația sectorului cultural din România cu cea a altor țări din Europa, apoi „zoom-ul” este mărit pînă la nivel județean pentru a depista diferențele și contrastele zonale.

Din acest studiu, un prim capitol a fost prezentat public, într-o conferință de presă organizată de Ministerul Culturii și Cultelor la mijlocul lunii aprilie. A fost ales capitolul în care situația din România este „comparată” cu cea a altor state din Europa. Pentru cinci domenii culturale principale (biblioteci publice, producție de cărți, muzee, cinematografe, instituții de spectacol), au fost căutate date statistice comparabile pentru aprecierea resurselor disponibile și a audienței/ frecvențării (număr de unități, număr de locuri, număr de vizitatori/ spectatori etc.). Prezentate sub formă de ierarhii sau de hărți tematice (cu grupe de țări cu resurse similare), datele statistice au fost obținute exclusiv de la instituții statistice naționale (în marea majoritate omoloage Institutului Național de Statistică de la noi) și au fost ponderate la numărul de locuitori pentru a fi comparabile cantitativ.

Comparațiile au fost posibile, dar nu chiar peste tot – în unele domenii, categoriile statistice au conținut diferențiat între țări, iar statisticile centralizate au fost disponibile la ani diferiți (toți anii de referință cuprinși între 2000 și 2006). Din acest punct de vedere, studiul a fost o provocare metodologică. Datele oferite de UNESCO sau de alte „instituții globale” sînt foarte sumare, în multe cazuri nu sînt actualizate, iar Eurostat, care standardizează colectarea datelor statistice în Europa, nu a emis încă o directivă unică pentru „contabilizarea” sectoarelor culturale naționale. În aceste condiții, definițiile a ceea ce exprimă o „publicație”, un „muzeu” sau un „spectacol” variază de la țară la țară.

Nu am inclus toate țările din Europa în analiză

„Topurile” rezultate ar trebui interpretate cu maximă prudență: dacă cea mai mare parte a datelor pentru fiecare domeniu (biblioteci, teatre etc.) sînt comparabile, există și numeroase excepții. În mai multe țări, domeniile culturale au definiții proprii, greu de aliniat și de comparat cu cele din majoritatea celorlalte țări. Sînt redată statistic, fie selectiv, fie cuplate cu alte categorii, în funcție de organizarea administrativă națională a sectorului cultural. De exemplu,

în Republica Cehă nu sînt incluse în statistici decît teatrele de stat, în Italia și Franța statisticile centrale nu includ decît muzeele și colecțiile muzeale care aparțin instituțiilor centrale și le „ignoră” pe cele organizate de autoritățile locale, în unele țări sînt incluse în categoria bibliotecilor publice și bibliotecile școlare, în Olanda departajarea dintre spectacolele de teatru dramatic și alte categorii de spectacole (cabaret, operetă etc.) este dificilă în datele statistice etc. Sugerăm de aceea utilizarea cu precauție a informațiilor oferite de hărțile tematice (unde apar grupe de țări cu dotări similare), iar din graficele cu date absolute se pot desprinde informații și date-cheie punctuale.

De multe ori, astfel de situații aparte ne-au determinat să nu luăm în considerare unele țări; a rezultat de aceea un număr fluctuant de țări pentru fiecare domeniu cultural. Ierarhiile aproximative redată prin grafice sînt completate de hărți, unde apare mai distinct decupajul spațial dat de diferențele de consum cultural în Europa. Fidelul algoritmului „radiografie statistică”, sondarea comportamentului de consum”, am completat tabloul primului capitol cu date desprinse din eurobarometrele de consum cultural inițiate de structurile UE.

Nu am inclus toate țările din Europa în analiză, ci doar cîteva țări europene pe care le-am apreciat ca fiind reprezentative pentru decupajul geografic,

politic și socio-economic european actual: țări din Europa Occidentală (cele mai vechi din UE), cîteva țări nordice, cîteva țări meridionale, țări care au aderat la UE în 2004 și în ultimul val de aderare din 2007, țări din Europa de Sud-Est care nu au aderat încă la UE.

După analiza datelor putem spune că, exceptînd sectorul cinematografic (cu o degradare alarmantă a infrastructurii în ultimul deceniu), România este o țară cu dotări apropiate de media europeană. La majoritatea celorlalte capitole (biblioteci publice, producție de carte, muzee, instituții de spectacol), România nu este plasată nici rău, nici bine. Valorile indicatorilor situează România cînd în vecinătatea unor țări vest europene, cînd în vecinătatea unor țări centrale europene, recent aderate la Uniunea Europeană.

Acest capitol, ca și studiul în ansamblu, nu urmărește să compună un tablou general; se dorește mai degrabă ca informațiile, interpretările și concluziile exprimate să fie utile ca instrumente de lucru în strategiile de promovare a sectorului cultural, în „interacțiunile” instituționale internaționale, în politicile de dezvoltare regională în România (de altfel, un raport bazat în cea mai mare parte pe substanța primului capitol a servit ca reper în derularea „Programului de promovare internațională a culturii contemporane românești”).

„Spațiul Public București 2007” – prima rundă

Vineri, 20 aprilie, la Biblioteca Centrală Universitară din București a avut loc conferința de deschidere a proiectului *Spațiul Public București | Public Art Bucharest 2007*. Printre participanți s-au numărat Marius Babias, curator al programului, Sabine Hentzsch, directorul Goethe-Institut București, Horia-Roman Patapievici, președinte al Institutului Cultural

Român, Șerban Sturdza, președintele Ordinului Arhitecților din România, Michael M. Thoss, director Allianz Kulturstiftung, Adrieau Videanu, primarul general al orașului București și Marlis Drevermann, sociolog și reprezentant cultural al orașului Wuppertal. „Suplimentul de cultură” este partener media principal și va participa la realizarea publicației proiectului.

RALUCA VOINEA, COORDONATOR AL PROGRAMULUI:

Locuitorii sînt provocați să-și asume orașul ca „al lor”

Care ar fi principalele concluzii desprinse în urma conferinței de vineri (20 aprilie, n.r.)?

Principala concluzie a conferinței a fost, ca și premisa proiectului, aceea că e necesară în București o dezbateră despre spațiul public, o dezbateră multi-disciplinară și care să implice atât profesioniștii din domeniile culturale, cit și autoritățile locale. Participanții au adus exemple pentru felul în care arta poate activa această dezbateră și poate oferi un puls pentru starea democrației. Așa cum au arătat proiectele prezentate de artistul Olaf Metzler, arta în spațiul public urmărește crearea unei situații în care locuitorii orașului sînt provocați să devină parteneri activi la discuția despre orașul lor și să-și asume acest oraș ca „al lor”. Prezentind discuțiile aprinse generate de proiectele sale, artistul a arătat că reacția publicului constituie cel puțin jumătate din substanța unei lucrări în spațiul public.

Participanții la masa rotundă din cea de-a doua parte a conferinței au preluat această idee și au subliniat necesitatea re-obșnuirii locuitorilor bucureșteni cu faptul că orașul este acel loc dinamic pe care ei ar trebui să-l creeze prin reacția lor. Dificultatea de a convinge autoritățile că proiectele critice de artă în spațiul public pot transforma locuitorii unui oraș din spectatori pasivi

în cetățeni activi și astfel pot contribui la dezvoltarea unei societăți democratice a fost menționată de participanți, obținerea de aprobări pentru acest tip de proiecte fiind un proces lung și dificil oriunde, nu doar în România. Importanță este însă responsabilizarea celor care sînt în măsură să decidă felul în care spațiul public este administrat și organizat.

Cum credeți că veți reuși să stabiliți legături între mediul artistic și autorități? La conferință ați invitat atât primarul, cit și pe directorul ICR.

Întrucât acest proiect nu este un eveniment artistic izolat și el se adresează locuitorilor orașului în calitate de cetățeni participanți la crearea unei democrații, este esențială participarea personalităților care au un rol important în instituțiile publice. Atragerea lor în proiect nu urmărește doar un scop de imagine, ci aspiră și la implicarea acestor instituții pe termen lung. După cum s-a remarcat la conferință, deocamdată acest gen de inițiativă vine cel mai des din partea institutelor străine, însă e nevoie ca el să devină preocuparea constantă a autorităților și instituțiilor locale sau naționale și chiar să se permanentizeze în forma creării unei instituții independente pentru arta în spațiul public.

Dincolo de un proiect de succes, credeți că efortul curatorilor și al artiștilor se va vedea concret în ceea ce numim „spațiul public bucureștean”?

Un proiect de succes are întotdeauna și rezultate concrete, acestea se pot vedea deja în cazul proiectului de la București în interesul pe care acesta l-a creat pentru personalitățile culturale ale capitalei. Scopul nu este însă „infrumusețarea” și mobilarea orașului, de aceea rezultatele vor fi măsurate prin gradul în care locuitorii capitalei vor deveni mai conștienți de rolul lor în configurarea spațiului public ca mediu în care ei interacționează cu ceilalți mai mult decît cu un ansamblu de clădiri și străzi, în care orașul este un cadru pentru relațiile sociale.

În opinia lui Horia-Roman Patapievici, mimetismul românesc față de acțiuni de succes va determina replicarea acestui proiect, însă aceasta poate fi privită în sens pozitiv și, mai mult, ea trebuie înțeleasă nu ca o reproducere formală, ci ca un model de atitudine critică prin a cărei exersare constantă spațiul public se poate sustrage intereselor politice și comerciale și poate reintra în „patri-moniul” locuitorilor.

» **Democrație – artă – spațiu public: proiectul pilot Spațiul Public București | Public Art Bucharest** constă în intervenții, dezbateri și acțiuni de-a lungul anului 2007. Proiectul *Spațiul Public București | Public Art Bucharest 2007* creează o platformă pentru discuții transdisciplinare și dezbateri, explorînd felul în care arta în spațiul public încurajează o angajare critică cu structurile de putere care sînt dominante în sfera publică. Astfel, arta în spațiul public în București nu va mai fi echivalentă doar cu monumente în piețele orașului sau cu mobilier și ornamente urbane, ea va deveni o unitate de măsură pentru starea culturală și democratică a societății. Pentru etapa pilot a proiectului, care va avea loc în 2007, au fost invitați următorii artiști români de renume internațional: Mircea Cantor, Anetta Mona Chișu (împreună cu Lucia Tkáčová), Nicoleta Esinencu, H.arta, Daniel Knorr, Dan Perjovschi și Lia Perjovschi.

» **Spațiul Public București | Public Art Bucharest 2007** este un proiect pilot inițiat de instituțiile partener Goethe-Institut București, Institutul Cultural Roman (ICR) și Allianz Kulturstiftung. Proiectul este sprijinit financiar de Programul Cultural al Președinției Germaniei la UE în 2007, oferit de Ministerul de Externe al Germaniei și Erste Foundation Viena. De asemenea, proiectul este susținut de Ordinul Arhitecților din România și de Pro Helvetia. Seria de cărți de artist este publicată de Editura IDEA Cluj și Walther König Köln. Publicația proiect este realizată în colaborare cu „Suplimentul de cultură”. Site-ul proiect www.spatiulpublic.ro este dezvoltat și menținut de E-cart.ro.

De ce vedem filme

organizatori:

EDITURA POLIROM

Alex. Leo ȘERBAN

Et în Arcadia Cinema

Miercuri, 9 mai, ora 19:00,
Librăria Humanitas „Eugène Ionesco”, lansare de carte Alex. Leo Șerban „De ce vedem filme”.

Invitați: Alex. Leo Șerban, Alexandru Călinescu.

parteneri media:

„Nu mă lasă literatura să scriu o carte”

Interviu realizat de
Manu Babescu

Adică nu suferiți de paranoia literaturii...

Da, exact. Sau, cel puțin, nu sufăr de starea asta de exceptionalism – de care vreau să mă despart. De fapt, generația asta care scrie acum este natural ieșită din starea de exceptionalism romantic și post-romantic în care scriitorul este ceva ce n-ai mai pomenit pe suprafața Pământului. De aceea i-am admirat într-un fel pe scriitorii de la *Aktionsgruppe Banat*, o mișcare literară timișoreană mai puțin cunoscută și din care făcea parte Richard Wagner, iar mai târziu a apărut Herta Müller care îmi spunea că bucuriile ei sînt pămîntene și că îi place să se uite prin Mall, să vadă ce ciorapi și rujuri au mai apărut. Herta vrea să spună, de fapt, că există literatură în orice.

Legat de literatură și de rolul scriitorului, dumneavoastră cum vă considerați? Sinteți scriitor pur și simplu, scriitor central-european, cum ați mai fost considerat de critici, sau sinteți scriitor bănățean? Pe scurt, sinteți marcat de regionalism?

Nu, nu sînt marcat de așa ceva, deși susțin regionalismul în sensul lui ideologic și politic. Literatura este a unui loc anume, iar al meu este legat, vrînd-nevrînd, de lumea asta care apare și în *Cometa Hale-Bopp*: lumea de pe malul Mureșului. Dacă aș fi fost de prin Ontario, cometa ar fi apărut pe-acolo. Așadar sînt restricționat de spațiu prin fatalitatea întîmplării și a datei de naștere. De fapt, mi-am dorit toată viața să fiu un explorator ca James Cook și am explorat grădina casei. În imaginar mai plec din cînd în cînd. De exemplu, acum lucrez la un roman care este un fel de jam session despre Jimi Hendrix și anii '60, fiind legat și de generația Beat din State și de ce se întîmplă aici în acea perioadă. L-am terminat, e mare, dar mai am să-l perii un pic, cînd voi avea ceva timp. După cum vezi, nu am o totală dependență legată de loc. Mai ies din cînd în cînd din granițe. Deși mă întorc, mai tot timpul.

Vă adresați unei generații anume prin *Cometa Hale-Bopp*?

Nu neapărat, dar sigur că mă interesează cei tineri în special. Însă cartea nu este un document istoric, fiind la granița dintre realitate și ficțiune. Lumea pe care o prezint eu acolo este în realitate o lume plină de amintiri ce-tăose, dintr-o copilărie demult tre-

cută. Îmi amintesc însă foarte clar detalii: o dimineață umedă, cu o rîmă ieșind după ploaie, sau cartea de bucate de pe vremurile cînd exista Cartea Rusă, cu băiețelul sovietic care se uită la mama lui care face tăieței, bancurile cu Cel de Sus și imaginea cu balena împiațată care ne-a vizitat orașul și despre care nici nu mai știu dacă a existat cu adevărat. Poveștile din acele timpuri se împletesc cu perioada de glorie a lui Gianni Morandi, un fel de superstar muzical al anilor '65. În același timp în carte apar teme ca plăcerea lucrurilor interzise, cum ar fi tentația de a fura, de a minți, de a urmări cupluri făcînd sex. Apropo de aceste lucruri interzise, îmi amintesc că mergeam în gașcă la film, cu bilete false. Adică aveam două bune și celelalte erau jumătăți culese de pe jos pe care le doseam între cele valabile ca să o prostim pe Erji-neni, cum se numea tanti care rupea biletele la intrare. Filmele erau pe atunci uluitoare. Erau altă lume, erau de pe Lumea Cealaltă. Îmi amintesc de femeia care mătura pe acolo și care mirosea extrem de frumos a motorină și acțiunea părea ruptă din *Cinema Paradiso*. Omul din cabina de proiecție ne părea un fel de sacerdot, cum spun cărțile de Istoria Religioasă, care de multe ori striga femeii de serviciu, măturotoarei adică: „Unde dracu ai pus patentul?”. Pentru că în loc de buton avea un patent cu care pornea aparatul de proiecție. Îmi amintesc de tanti măturotoarea căreia îi spuneam Maistoriță pentru că bărbatul ei era un renumit pescar ungar căruia toți îi ziceau Maistoru'. Am mai scris despre el în romanul *Insula de vară*: avea un picior de lemn și se povestea că ar fi prins un somn cu mustați, de mărimea unui purcel, pe Mureș, cu un boboc de rață.

Proiecția în această carte a un fel de nostalgie a imperfecțiunii?

A imperfecțiunii și a lucrurilor neterminate, interzise, care stau la marginea posibilului. Țigani, de exemplu, care au fost mereu în afara sistemului și care tot timpul ne străineau o senzație de libertate specială, sau turcul emigrat de pe insula Ada Kaleh, de pe Dunăre, care vindea halvițe, rahat și alune în parcul de lângă Lipova, sau primele amintiri cu un super-b „golan”, Mustafa, care a fost mereu pentru mine un model: avea nouăsprezece ani, eu doisprezece. Mustafa era un turc maghiarizat. Aceste detalii fac încă parte din zona aceasta a imaginarii mele, însă nu pot să bag mîna în foc dacă au fost sau nu vreedată sută la sută reale.

Dar știu că totul este proiectat în acest spațiu al Banatului, departe de multiculturalitatea înalt-europeană pe care o mesecăm azi în vorbe din lemn de mahon. Toate erau mai degrabă o expresie a normalului conviețuirii oamenilor de proveniență diferită. În *Cometa Hale-Bopp* este vorba în subsidiar mai mult despre Banatul moștenitorilor otomane și al celor sovietice – un subiect interesant, dar prea puțin explorat și care ține de un fel de balcanitate pe care coregionalii mei nu și-o asumă: Imperiul Otoman și Sovietic central-european.

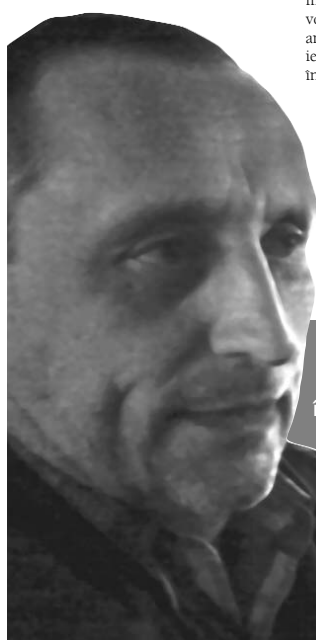
Sînt aceste povești relevante din punctul de vedere al istoriei Banatului?

Poate da, poate nu, depinde de unghiul din care este privită istoria. Doar că aceste povești în 1330 de semne pot suna prea spectaculos pentru a aparține de lumea asta și de aceea prind o formă comică și implicit fantastică. În *Cometa Hale-Bopp* este proiectată o lume în care lucrurile se întîmplă în mod natural, deși par ieșite din realitate. Irealitatea lucrurilor reale: marea temă blecheriană, banalul – toată viața am scris despre el, l-am sucit pe toate fețele, rareori avem parte de existențe tumultuoase, ieșite din comun, și mi-am dorit tot timpul să trăiesc așa ceva, să trăiesc aventuros, ca exploratorii, și n-am avut parte decît de exerciții de imaginație în fața hîrtiei sau pe stradă, cînd mă închipuiau miliardar sau explorator prin Anzi, din plictiseală, din cauza banalului pașirii. Al plimbării.

Dumneavoastră unde sinteți în această carte? Vorbiți la persoana a doua și pare că vă adresați eului trecut, copilului. Este un mod interesant de a dialoga cu dumneavoastră.

Este un soi de dialog cu niște umbre și un mod de a mă adresa unui copil care eram la un moment dat.

„Mă uit la cometa Hale-Bopp, care vine în dreptul Pământului o dată la patru mii și mai bine de ani, asta a fost perioada ei de revoluție încheiată aici, în spatele casei noastre, în dimineața de douăzeci și... martie, alături sînt parcate o camionetă și un microbuz pe care e scris ceva în nemțește. Autoturismele astea vin la vecina noastră care lucrează la Registrul Auto și mai știe anumite treburi, poate aranja înregistrări de mașini, înmatriculări, cum li se spune. E frig, au înghețat bălțile din stradă, ora e patru și jumătate, așa au anunțat la televizor, că atunci va veni cometa, după atîta amar de vreme.”

„Carte în care să mă expun sută la sută“

menilor. Fiecare îl vede diferit, deci nu poți avea absolutul trecutului și de aceea trecutul ajunge o biată iluzie culturală.

Vreți să ne dați o lecție?

Poate. O lecție de simplitate, nu de simplism. Este foarte dificil să atingi acea stare de simplitate aproape budistă, deși cartea nu are nici o conotație de acest gen. Este mirajul incitării de a fi simplu într-un trecut pe care îl aduci în imaginar. Imaginația își creează halucinația momentului trecut care te aduce în marginea unei clipe din trecut ce ține foarte puțin, ca și madlena lui Proust. Memoria este o mașină inconștientă a timpului. Singura, din păcate, pe care o avem. Ce bine ar fi dacă omenirea ar putea face cîndva mașina aceea care să te poată duce în amintiri. Ar fi ceva super!

Și totuși, ai rupt vraja în momentul conștientizării...

Nu, ești efectiv acolo. Ideea este să nu atingi trecutul cu gândul pentru că astfel rupi vraja, îl pierzi, îl risipești. Te gîndești că ai ajuns acolo și nu mai ești. Tentativa de a fi în trecut nu o poți realiza prin starea de gîndire, ci printr-o stare de senzații, iar toate acestea acumulate înseamnă acel simplu de care vorbeam. De aceea comunismul stalinist din Cometa Hale-Bopp iese din propagandă și devine o expresie a simplității. Cartea nu dramatizează și nu nostalgizează acea perioadă. Cartea e cometa. Sigur că au existat suferințe, nefericiri, dar pe de altă parte a existat și rîma de după ploaia din primăvară, care nu avea nici o treabă cu tot ce se întimpla în lumea oamenilor. Cometa, rîma, o ploaie și ce-o mai fi fost cîndva au existat prin faptul apariției lor și sînt o manifestare a indifferenței Cosmosului. Pe el îl doare-n cot de noi și pe cometă la fel, de existențele noastre. De aceea nu are nimic apocaliptic, nimic dramatic. Ea doar trece pe deasupra grădiniței cu program prelungit. Asta face și punct.

Există o continuare? Ați mai vrea să continuați povești de acest gen?

Poate. Nu știu. Trebuie să intru în starea aceea de a-mi rescrie senzațiile din trecut. Mi-ar plăcea să mai simt tentația de a scrie natural.

• Cometa Hale-Bopp înseamnă povestirile în 1330 de serme ale conferințarului, publicistului, eseistului și prozatorului bănățean Daniel Vighi. Cometa Hale-Bopp trece peste: La război, Psicile locului, 1 Mai muncitoresc în Parcul Orașului, Vizionarea cometei Hale-Bopp, Lecturi și fapte, „Glorie veșnică, tovarășe! Fugaces anilor!”, Despre evoluționism, despre Minciuni și Pavlov, Un banc, Armata, Monumente, În defileul Mureșului, Evoluționism versus creaționism, Figurine de apă, Povestea castelului Teleki, Sticle de sifon de un sfert, O carte de bucate, adevăr sau poveste, Țigani urmăreau filmul Winnetou, Amintirile unui agent acoperit, Petrecevic denunță Biserica Nazarineanul, Ca pionierul Pavlik Mozorov, Ce faci în poststalinism, Cam așa merge și cometa: se duce, alunecă.

„A FOST UN ACT DE VOINȚĂ CĂ AM VĂZUT COMETA“

Care a fost ritmul în care ați scris povestirile?

Scriam vreo două povestioare pe săptămînă, la mine în cămăruță. N-am ieșit niciunde și nici n-am făcut documentări speciale. Totuși am avut niște însemnări legate de cum vine cometa: am pus ceasul deșteptător pentru că am aflat de la televizor că vine la patru jumate dimineața. Asta s-a întimplat în urmă cu zece ani. A fost deci un act de voință, nu o întimplare că am văzut cometa. Atunci am ieșit pe stradă, în fața grădiniței cu program prelungit și am văzut-o, modestă în comparație cu așteptările mele. Părea sclipirea unui avion în noapte. Deci s-ar fi putut să fie avion. Putea la fel de bine să fie avionul de București. Am optat însă altfel: am decis că aceea era cometa Hale-Bopp.

Grădinița rămîne deci acel loc sacru deasupra căruia trecea cometa indifferenței printre cele două fire de curent electric. Duc undeva firele astea?

Nu, ele sînt parte a unei imagini. Este o imagine cu două fire și atît.

Referitor la personajele din carte. A existat Pubi Teleki?

A existat. Am și un film în legătură cu acest personaj realizat de Florin Mandruleanu de la studioul Film&Go. Dar aici e o poveste mai lungă. Despre Pubi Teleki am aflat în anii '80, cînd mergeam acasă la Lipova, într-un automotor cu navetiști care jucau cărți. Lîngă mine s-a așezat un domn cu cravată și cu figură de profesor universitar la pensie. Arăta distinct în lumea aceea de muncitori care jucau șeptic, domnul mi-a povestit că fusese contabil la castelul familiei Teleki, undeva lîngă Castelul Regal de la Săvirșin. Pubi Teleki a fost nepotul primului-ministru al Ungariei în timpul celui de-al doilea război mondial și era un alcoolic notoriu care atunci cînd se îmbăta cu Monopol începea să vorbească „pe latină” prin bodegile din Săvirșin și Lipova. O fostă studentă de-a mea a mers cu prietenul ei pe firul povestirilor publicate de mine pentru a-l descoperi pe Pubi Teleki și au dat în Săvirșin de o babă de optzeci de ani pe nume Fiameta, descendentă și ea a unei familii de aristocrați. Fiameta de Vucoar o chema și fusese prietena din copilărie a lui Pubi Teleki. Acest Pubi Teleki ajunsese ajutor necalificat la bucătăria de la spitalul de nebuni din comuna Zam, de lîngă Deva, și a murit ca un aurolac într-o haltă CFR.

Care este concluzia antologiei de povestiri?

Concluzia pe care aș vrea s-o dau volumului este că ar trebui să primim existența direct în ochi. Simplu. Cometa e o grămadă de pietre luminate de soare, iar moartea e simplă. Și viața e simplă. Doar noi complicăm totul, pentru că nu ne pricepem să fim pe măsura lor.

Dar acest copil vede detaliile foarte exact și într-un mod cu totul neașteptat, la care generația noastră nu mai are acces.

Sînt amintiri care au fost foarte vii doar în momentul în care le-am scris.

În ultima frază spuneți că „Toate viațările azi sînt, ca și mîine, dispar pentru totdeauna”. Înseamnă asta că toți sîntem simpli observatori, că totul dispăre la nivel uman și că tot ce rămîne e o piatră? Cometa e deci mai importantă decît tot ce se întimplă în cele 1330 de serme pentru că ea rămîne veșnică prin ciclicitatea ei?

Cometa strălucește doar pentru că bate Soarele pe ea. Cometa este impersonală și eu tocmai de asta am pus-o în pagină.

În același ton, spuneți la un moment dat în carte: „Nu este cazul să proiectăm lumini magice asupra unei existențe pînă la urmă terne”. Sînteți fatalist?

Nu sînt fatalist și caut tot timpul să evit sentimentalismele care vin din imaginar. Există o mare tentație de a fi sentimental, dar caut să mi-o reprim, să pun firnă. Totuși, am cîteodată tendința de a deveni sentimental. Nu mă lasă însă literatura să scriu o carte în care să mă expun sută la sută. Nu mă simt eliberat de literatură. Cartea

asta este însă un pas. Cometa Hale-Bopp zice ceva despre existența noastră și despre răceala de piatră a Universului. Cît mai aproape de real și cît mai departe de literatură. Literatura nu e nimic, dar nici realul nu prea e. Altfel vreme cît ne gîndim la realul ăsta, facem literatură și-l pierdem.

Vă mai inspiră viitorul din moment totuși e trecător?

Nu mă inspiră decît în momentele de panică. Este totuși o expresie a vitalității. Mă inspiră clar trecutul, însă cel mai mult mă interesează prezentul. Cometa este expresia prezentului absolut. Tot ce avem este prezentul, care e o sumă a trecutului pe care îl purtăm cu noi. Viitorul m-ar interesa la nivelul la care mi-aș putea imagina Raiul proiectat pe o plasmă în fața căreia să stai și să vezi ce mai fac oamenii de peste o mie de ani. Poate m-ar interesa o mașină a timpului, doar din curiozitatea deznodămîntului.

Cartea asta e totuși un fel de document istoric pentru generația noastră. Pentru noi este ca și cum am vizualiza un trecut care nu ne aparține, dar de care sîntem legați și bintuiți. Credeți că am putea să ne explicăm anumite evenimente de acum prin prisma Cometei?

Da, cu siguranță. Însă trecutul nu există. Din trecut au rămas doar percepțiile oa-

PALINDROMAN

Serban FOARȚĂ

Roșul ușor e rozul iluzor

(Continuare din numărul trecut)

— De-a EVOLA LOVE, zise Vasile Elisav, care-și aduse brusc aminte că-l aștepta acasă, alături deică, jurnalul-i palindromic, în care se-apucase de scris un nou capitol, cu acest titlu cam bizar, citibil, însă, tur-retur.

— Ar trebui s-o șterg, zise Vasile Elisav.
— V-ați plictisit de noi, întrebă Nora.
— Nu, dar s-a făcut târziu. Este aproape miezul nopții și trebuie să-mi țin cuvîntul dat.

— Dat cui, întrebă Carmen.
— Dat mie, zise proful, nu fără o citime de emfază.
— Dat aproape de ce, întrebă Nora.
— Apropo de faptul că n-am voie să las să-mi treacă ziua fără a scrie în jurnal câteva rînduri. Jurnalul de-aia e jurnal.

— *Nulla dies sine linea*, incuviință pe latinește Nora; ca să continue pe limba noastră: dar dacă ziua, *dies*, este nulă?

— Nicio zi, dragă Nora, nu e nulă. Nul e, uneori, numai diaristul.
— Și, dacă nu sînt indiscretă, spuse Carmen, despre ce-ar urma să scrieți azi?
— De nu cumva azi e deja miine, adăugă, vag malițioasă, Nora.
— Nu e deja miine, e tot azi, 22 a II-a 2002; iar eu se cade să-mi continui capitolul început ieri.

— Jurnalul dumneavoastră, dom profesor, are capitole, ca un roman, întrebă, vag malițioasă, Carmen.

— Nu, răspune simplu Elisav, dar are paragrafe.
— Cum paragrafe, întrebare amindouă, Nora și Carmen, simultan.
— Adică nu notații de întîmplări și fapte anodine, explică Vasile Elisav, dar o serie de eseuri, dacă vreți, unele mai lungi, altele scurte, aducînd a maxime sau aforisme, asupra a o seamă de chestiuni.

— Jurnalul dumneavoastră e unul filosofic, întrebare cele două, simultan.
— Întrebarea voastră mi se pare vag malițioasă, spuse Elisav.
— După cite înțelegem noi, el n-are nici o evoluție.

— Aveți dreptate, zise Elisav, dar nu pentru că dau impresia că-l combat pe Julius Evola, numele căruia evocă evoluția, ci fiindcă, palindromic fiind, EVOLA LOVE, nu poate evolua. Un palindrom este un du-te-vino, după principiul biela-manivelă, iar evoluția, ca și involuția, sînt ireversibile, ca timpul.

— Am înțeles, interveniră cele două, dar EVOLA LOVE este un simplu titlu, un titlu palindromic, nu negăm; numai că, de-aicea, dom profesor, pînă la reversibilitatea sau ireversibilitatea ca atare, este, după cite credem noi, drum lung.

— *It's a long way to Tipperary*, fredonă, ca pentru sine, Elisav.
— Ceea ce fetele traduseră în cor, plagiînd un condeier contemporan, prin *Lungă-i calea pin' la tipărire*.

— Lungă și nu prea, dragele mele, adăuga Vasile Elisav; dar ireversibilă mai totdeauna, în măsura-n care puțini sînt autorii ce-și retrag cărțile predate, în manuscris sau altfel, unei edituri.

— Apropo de evoluție, dom profesor, se grăbi deodată Carmen să-l întreb pe Vasile Elisav, cu aerul că-și pune pe nasu-i acvîlin o pereche de ochelari profesoralni, jurnalul dumneavoastră aduce, ca evoluție, ca desfășurare, mai mult a *evolută*, adică „desfășurată”, sau a *evolventă*, adică „desfășurătoare”?

— Ai fost olimpică la matematică, se miră Vasile Elisav.
— Nu la matematică, ci la birnă, și chiar la paralele.

— Păi, zise proful, tot matematică sînt și paralele!... Nu-i așa, Nora? Cit despre întrebarea Carmencitei, răspunsul meu e următorul: ar aduce mai mult e evolută, dacă ar avea vreo evoluție.

(Continuarea în numărul următor)

Intelectualii în cîmpul puterii – de la elitele din RDG la școala de partid

După ce am parcurs cuprinsul acestei cărți și am început să o citesc, m-am gîndit că pentru mine cel mai mare interes îl prezintă capitolele despre Universitatea de partid „Ștefan Gheorghiu”, precum și despre situația intelectualilor români după 1989. Fiind cetățean german, am putut urmări îndeaproape procesul reunificării și, în timpul studiilor mele de istorie, al lichidării Republicii Democratice Germania, astfel încît nu mă așteptam să aflu acum de la Mihai Dinu Gheorghiu prea multe lucruri noi. Se pare însă că m-am înșelat profund.

Alexander Rubel

Volumul *Intelectualii în cîmpul puterii. Morfologii și traiectorii sociale constituie studiul cel mai consistent despre elitele din RDG și formarea lor*. Există într-adevăr câteva lucrări noi despre rolul cadrelor de conducere din RDG, lucrări care, din păcate, nu apar decît parțial menționate în bibliografie (prima parte a cărții, care se referă la școlile de partid, a fost finalizată acum 10 ani). Cu toate acestea, lucrarea analizează în profunzime problematica și deschide, mai

» **Alexander Rubel a fost directorul Centrului Cultural German din Iași și în prezent este lector la Catedra de Germanistică a Facultății de Litere de la Universitatea „Al. I. Cuza” din Iași.**

» **Lansarea volumului *Intelectualii în cîmpul puterii... a avut loc la Iași, pe 3 aprilie a.c., în prezența autorului. Au vorbit despre volum Adrian Neculau, Alexander Rubel și Adrian Cioflâncă. O a doua lansare s-a desfășurat la București, pe 5 aprilie a.c., la Institutul pentru Studierea Holocaustului „Elie Wiesel”.***

ales prin descrierea acerbică a modului de funcționare a Universității de partid „Karl Marx”, noi drumuri pentru cercetare. Exactitatea și abundența detaliilor privind structura de organizare a formării cadrelor, dezvoltarea Universității de partid și „lichidarea” personalului didactic după 1989 sînt singulare în literatura socio-istorică de pînă astăzi.

Am citit numeroase lucrări din domeniul politico-sociologic, care aparțin unor autori români și care au fost publicate de edituri importante. Unii dintre acești autori și-au făcut deseori apariția la televizor în calitate de „analști”. De cele mai multe ori am fost însă dezamăgit citind aceste cărți, deoarece am remarcat la români obiceiul, preluat probabil de francezi (și aici fac poate o nedreptate francezilor), de a-și scrie eseurile – în parte interesante – într-un stil admirabil, frumos și de a-și exprima întotdeauna clar și simplu convingerile asupra modului în care funcționează lumea sau asupra celor ce poartă vina pentru situația istorică nefericită a românilor etc. Multe dintre aceste lucrări rămîn însă, din punct de vedere calitativ, la nivelul unei opinii exprimate la televizor. Deseori se fac afirmații în sprînjul cărora nu se aduc nici un fel de dovezi în notele de subsol. Citeodată am impresia că formatorii de opinie români dau o mai mare importanță cuvîntelor frumoase decît argumentului rațional științific. Contrar acestor aspecte, textul lui Mihai Dinu Gheorghiu mi-a făcut o plăcere deosebită. Acest text are în spate o geneză de aproape 20 ani și

marchează sfîrșitul unei munci herculiene.

Autorul îmbină în mod exemplar informații dintr-un număr remarcabil de studii cu materialul de arhivă la fel de substanțial, făcînd astfel dovada calității sale de istoric. Pe lîngă aceasta, a realizat și numeroase interviuri, anchete bazate pe chestionare și evaluarea acestora și o bancă de date cu privire la studenții Universităților de partid din Berlin și București. Se poate afirma așadar că și-a creat o bază empirică foarte vastă pentru studiul său, care l-a costat cu siguranță mult timp. Această lucrare fundamentală în care este analizat sistemul de formare comunistă a elitelor în România și în RDG, prezentîndu-se totodată și aspecte legate de situația altor state din blocul estic, precum și situația Uniunii Sovietice, va avea cu siguranță și un succes internațional. Din acest motiv consider că o traducere în limba germană este absolut necesară, deoarece informațiile despre elitele din RDG și despre Universitatea de partid „Karl Marx” trebuie aduse la cunoștința publicului german erudit. Asta nu înseamnă însă că referirile la pendanțul românesc, Școala „Ștefan Gheorghiu”, sînt mai puțin importante. Cu toate acestea, cititorul nu scapă din vedere faptul că autorul a avut posibilitatea de a profita de „prelucrare” trecutului comunist, care, din varii motive, a avansat în Germania în măsură mult mai mare.

„Wendehals” = „Cel care se întoarce după cum bate vîntul”

Deosebit de interesante sînt, fără îndoială, și capitolele consacrate situației de după 1989 și transformării surferite de elitele comuniste. Autorul s-a bazat și de această dată, mai ales în ceea ce privește Republica Democrată Germania și așa-numita „Wende” – schimbare, pe un număr impresionant de studii și a prezentat cu exactitate problemele pe care le-a întîmpinat elita din RDG odată cu trecerea la RFG. Dintre numeroasele

Am aruncat Suplimentul de cultură în aer!

SUPLIMENTUL DE CULTURĂ SE AUDE LA

în fiecare vineri, de la 19.10

cu George Onofrei și Anca Baraboi

SEMNAL

Mihaela Rădulescu, *Despre lucrurile simple*, prefață de Alex. Leo Șerban, Hors Collection, Editura Polirom, 192 de pagini, 22,95 lei

Volumul de debut al bine cunoscutei vedete de televiziune Mihaela Rădulescu conține articole publicate în revistele „Elle”, „Tabu” și „The One”, dar și texte inedite în care vedeta abordează o gamă largă de aspecte sociale, oferînd sfaturi și păreri personale, pe baza propriei experiențe de viață.

„Scrie așa cum trăiește. Anihilînd orice drept plictisiei celor din jur. O citești cu nesațul de a ajunge la cuvîntul următor, așa cum nu-ți poți lua ochii de la ea atît timp cît se lasă cuprinsă de raza ta vizuală. Fiecare poveste a ei te însingurează după ce se termină și te face hămesit de următoarea.” (Alice Năstase – redactor-șef al revistei „Tango”)

Din cuprins: Pierdut vis. Mă declar nul... • La 30 de ani... femeie • Wonder Woman sau femeia între taier și capot • Birfa ca subiect de birfă • Poți să vizezi cu ochii deschiși și să tubești cu ochii închiși. Am verificat • Colorata, mlîne-i gata! Eu sînt gata?! • Despre ex, numai de rău, cu dragoste...

aspecte interesante tratate mă voi axa asupra problematicii „Wendehals”. „Wendehals”, tradus literal „capîntorsură” sau „virtecap”, este o pasăre care are capacitatea de a-și răsuci capul la exact 180 de grade, adică de a se întoarce în direcția total opusă. În vremea așa-numitei schimbări („Wende”), a perioadei de transformare revoluționară, în care RDG trebuia să fie adusă în decurs de un an la un nivel cât mai apropiat de cel din RFG pentru a putea fi integrată în 1990 în RFG, a fost dată denumirea de „Wendehals” acelor aparținători la elita din RDG fără scrupule, care au reușit să își facă loc și în noul sistem. Autorul traduce denumirea de „Wendehals” în mod corespunzător prin „Cel care se întoarce după cum bate vîntul”. Mihai Dinu Gheorghiu le-a consacrat un capitol întreg acestor trădători oportuniști ai ideologiei, față de care jurasem credință în școlile de partid. În acest capitol, autorul arată faptul că îndeosebi tinerii au putut profita de ocazia de a se reorienta, în timp ce persoanele mai în vîrstă sau cadrele de elită mult prea compromise politic stăruiau în rolul de „veterani”, dînd astfel impresia de a fi mai demni de încredere, deși cariera lor era deja încheiată.

Referitor la situația de după 1989, sînt făcute deosebiri foarte clare între fosta RDG și România. Autorul explică în prima parte a lucrării faptul că nivelurile diferite de educație din cele două țări după cel de-al doilea război mondial au condus la o configurare diferită a școlilor de partid. În ceea ce privește restructurarea sistemului de învățămînt și schimbul de elite, cele două țări au fost nevoite să se orienteze în direcții diferite. Ca să mă exprim mai clar: în Germania, experții puteau fi trimiși, respectiv aduși în din toate regiunile de la vest la est. Nu și în România. De aici a rezultat pentru Germania un proces de „lustrare” mult mai amplu în domeniul justiției, cel administrativ și universitar, cel puțin la nivel mai înalt. În România, nu s-a înregistrat o astfel de evoluție. Dacă nu mă înșel, după revoluție au continuat să predea în domenii sensibile, cum ar fi filosofia și științele sociale, aceiași profesori – unii au pierdut de altfel funcțiile de conducere (șef de catedră, decan ș.a.) pe care le avuseseră – care îi preamărau mai înainte nu numai pe Lenin și Stalin (și mai puțin pe complicatul Marx), cit și pe Ceaușescu, incluzîndu-i printre cei mai de seamă filosofi. Nu mi este cunoscut dacă aceștia au reușit să se orienteze la timp și cu destulă pricepere asupra lui Kant, Hegel, John Rawls și Karl Popper.

Un studiu foarte important

A doua parte a cărții, extrem de interesantă și ea, este dedicată adevăraților intelectuali, reprezentanților cîmpului literar, care au jucat un rol foarte important în România. Doresc să vă reamintesc aici faptul că în școlile de partid erau formate numai elitele administrative și politice, iar numărul inginerilor și tractoriștilor era destul de mare. Școlile de partid au fost la început instituții opuse sistemului universitar civil. Lectura celei de-a doua părți, care cuprinde circa 100 de pagini, mi-a produs o plăcere deosebită. Mihai Dinu Gheorghiu a realizat prin acest studiu nimic mai puțin decît o lucrare sociologică amplă de mare importanță pentru cîmpul literar din România. În timp ce alte lucrări se axează mai mult pe aspectul biografic, Mihai Dinu Gheorghiu pune în lumină structurile unei bresle și acordă atenție pînă la amănunț și instituțiilor, și istoriei acestora (este vorba mai ales de Uniunea Scriitorilor). Nu lipsește nici comparația cu alte țări socialiste, chiar dacă în acest capitol situația României se află în prim-plan.

O concluzie previzibilă a domnului Gheorghiu, care privește și alte țări socialiste, este că după 1989 a apărut deodată un număr extrem de mare de „disidenți”, care declarau că ar fi fost dintotdeauna împotriva comunismului. Este vorba de un fenomen denumit în mod corespunzător „reconversie” de către Mihai Dinu Gheorghiu. Raportîndu-se la prezent, autorul mai face o observație interesantă referitoare la literatură și la opinia publică intelectuală, iar cu acest aspect aș dori să îmi închei prezentarea. Literatura oficioasă compromisă a realismului socialist și protagoniștii săi au fost înlocuiți în discursul public nu numai de figuri noi, tinere. O serie de publiciști importanți au desfășurat un proces de reabilitare a autorilor care fuseseră interziși sau asupriți de comuniști. Printre aceștia se numără, desigur, reprezentanți de vază ai culturii românești (chiar și din afara României), cum ar fi Noica, Cioran și Eliade. În discursul public, trecutul fascist al autorilor menționați a fost fie sub tăcere și refutat, fie s-a înclinat spre a scuza aceste răătăciri, considerîndu-le păcate ale timpului. Anii '90 au fost marcați per ansamblu de un spirit antisemit și conspirativ,

» Mihai Dinu Gheorghiu, **Intelectualii în cîmpul puterii. Morfologii și traiectorii sociale, colecția „Plural”, Editura Polirom, 2007**

care și-a pus amprenta și asupra a numeroase articole și cărți din vremea respectivă. Considerațiile autorului nu se termină foarte optimist. Susține că acest discurs xenofob și antisemit se menține – clandestin sau deschis – sub umbrela motto-ului: „Ceea ce a fost interzis de către comuniști trebuie să fie bun” în mijlocul „cîmpului intelectualilor”. Sperăm cu toții că autorul acestui studiu erudit și foarte important să se înșele și că adevărații intelectuali din spațiul miortic dau dovada că acest discurs – de altfel ridicol din perspectivă internațională – este pe drept marginalizat și murdărește acum doar paginile unor publicații gen „România Mare”.

Traducere din limba germană: Manuela Marinici

Titlul și intertitlurile aparțin redacției

CREPUSCUL CIVIL DE DIMINEAȚĂ

Emil BRUMARU

În fața ușii creștea mărul cunoașterii

De fapt, prima dată cînd am fost la Dolhasca eram student, cred că în anul V, prin 1962; am făcut acolo, în vacanța de vară, practica obligatorie, cam de-o lună, necesară medicului care trebuia să devin. Locul ni-l alegeam fiecare unde vroiam. Eu m-am dus la fix... fiindcă la Spitalul Rural Mixt din Dolhasca lucra o fostă colegă de grupă de care mă lega o prietenie destul de înfierbîntată pe parcurs, de prin anul II, colegă ce mi-a devenit apoi soție. Cum în 1962 nu eram căsătorit încă, am stat separat, într-o casă alături de-a ei. Nu doare să se expună birfei ce zbirnia cu lux de amănunte la țară... Asta nu ne împiedica să ne vizităm unul pe altul, în timpul nopții, fiind vecini de potecută dulce. Și... și în 1963 mi-am luat repartiția la Dolhasca. Căsătorit acum, stam împreună, la o gazdă foarte gospodăroasă: fintînă, livadă de meri, stupi, o fișie de porumb, fasole cățărată pe araci, o grădină cu măr, morcovi, pătrunjel, cuiuburi de cartofi... Dar ce nu avea? Pînă și o atelier de țîmplărie, răspîndind un parfum de scînduri abia geluite... Ba mai repara și ceasurile! În fața ușii creștea mărul cunoașterii! Mai era și o grădiniță de flori, chiar sub fereastra camerei noastre imense; uneori melcii intrau printre grățiile grațios curbate ale geamului deschis înspre drum. Fereastra dinspre canton (și dinspre barieră) o infundam pe timp de iarnă cu un dulap... pe timp de vară și de toamnă o lăsam liberă, mîtînd dulapul îndrăgostit de hainele virtualei Reparate (cea cu trei sîni mistici și două vagine laice), ca să fie mai mult soare... Ce se întîmplase? În 1962, deodată, cu toate miresmele sub nas, călcînd cu voluptate în baligile fragede de vacă, copleșit de lumină, de șanțurile pline dis-de-dimineață de roua sferulată minuțios,

de aerul mișcînd veșnic salcîmii de lîngă linia ferată ce trecea la cițiva metri, cumva singur (nu mă mai pisau maică-mea și taică-meu), împrėjmit sulflește de garduri cu leațuri fine, ademenitoare intru pipăit noduri și fibre tari, îmbujoar de răsuflarea lacomă a fintînilor adînci, absorbante, umblind non-stop și liric prin cămeruța mea cam pustie ziua, înfinit de amoroasă noaptea, da, am reînceput să scriu în neștre. Versurile deveniseră proaspete, șiroiau de poftă, le simțeam ale mele, parcă aș fi ținut în brațe o femeie tînără și uimită de popoul ei cam măricel... Locul îmi pria! Am și rămas în el vreo 12 ani, începînd cu 1963. Ceea ce mi s-a întîmplat la Dolhasca, nu întotdeauna, dar măcar o dată la vreo trei luni... în primii ani chiar o dată pe lună... ține de domeniul fantasmagoriei... Dacă nu mă lăsam copleșit de vaccinare, de mortalitatea infantilă, de păduchi, de urmărirea bolilor sociale: tbc, sifilis... dacă reușeam să mă detașez... ei bine, începea în mine un cîntec neîntreput, care îmi mișca pur și simplu degetele, mă îmbia să scriu, mai exact spus, să copii cît pot de repede versurile ce se derulau în minte cu o repeziune ce o depășea pe cea a creionului sau a pixului... mă contopeam cu dealul, cu crinul, cu melcul, cu piatra, cu bariera, cu păcura căzută pe traverse din osiile trenurilor mixte și mărfare, cu mărul, dovleacul, fluterele mut (fluturi cripitorii ca păsările vă dați seama ce hărmălaie cristalină ar fi iscat?), cu motanul meu siamez, Scămoșila, cu elevele ducîndu-se în silă la școală (amîinîdu-și, leneș, coapsele în amiază străfulgerată de ochii muncitorilor de la balastieră), cu AERUL și cu LUMINA... cu lumina pe care o vedeam... nu mă uitam prin ea, ci la ea! Eram fericit...

SEMNAL

Dan C. Mihăilescu, **Literatura română în postceașism**, Vol. III. Eiseistica. Piața ideilor politico-literare, colecția „Collegium. Litere”, Editura Polirom, 536 de pagini, 33,95 lei

Dedicat esului cultural și sociopolitic, volumul al III-lea din *Literatura română în postceașism* cuprinde toate palierele polemicii ideologice, mișcările de idei și atitudinile estetico-filosofice ale unui peisaj obsedat de identitatea națională, de sincronizarea cu Occidentul, de modernizare, re-canonizare, detașare, revizuire, revalorizare etc. De la debutul fulminant al lui H.-R. Patapievici pînă la cel mai recent esist apărut în 2006, trecînd prin campaniile pro sau anti Noica, Eliade, Cioran, prin „stigmatul românesc” la Sorin Antohi și mulți alții, prin recitanțele la psihanaliză, lipsa de proiect spiritual național sau nesfîrșită suită interogativă ce însoțește dilema tradiționalism-modernitate, cartea are în esență un singur, obsedant, copleșitor personaj: România, cu complexele ei delirante, generatoare deopotrivă de extaz și exasperare, de lehamite sau nădeji euforice.

François Weyergans, **Franz și François**, traducere din limba franceză de Ileana Cantunariu, colecția „Biblioteca Polirom”, Editura Polirom, 416 pagini, 29,95 lei

Franz este scriitor, François la fel. Primul a cunoscut un mare succes de critică și de public în anii '40, datorită romanelor sale cu un mesaj conservator și pozitiv și o morală solidă. Cel de-al doilea însă nu trăiește condiția de scriitor cu aceeași semănătate, iar cărțile sale îi ilustrează angosa și nesiguranțele. Unul este o împunătoare figură paternă, celălalt un fiu strivit de „anxietatea influenței”. La douăzeci de ani după moartea lui Franz, François se lansează într-o întreprindere dificilă, dar eliberatoare: să stabilească, prin intermediul noului său roman, dialogul pe care nu l-a putut avea niciodată cu tatăl lui în viața reală. O carte despre relațiile dintre părinți și copii, maeștri și discipoli, realitate și ficțiune, scris cu o extremă luciditate, dublată de o ironie cruciătoare.

BUCUREȘTI FAR WEST

Daniel CRISTEA-ENACHE

Fast forward

De nimic nu mai poți să te bucuri astăzi, așa, în tîhnă, să zici și tu că, uite, mergi în niște locuri unde n-ai mai fost niciodată și apuci să vezi cîte ceva, totul e pe fugă, contracronometru, și dacă vorbești nițel mai rar, în emisiunea lui George Onofrei de pe Radio Iași, ca să-i arăți c-ai prins specificul local, el, dimpotrivă, o să sară de la una la alta, cu o vervă muntenască, și asta n-ar fi nimic dacă n-ai fi avut înainte un drum de șase ore jumate de la București la Iași, cu una bucată colegă de grădiniță, actualmente soție, și doi scriitori români contemporani care nici nu există, fiindcă, vedeți dumneavoastră, Ioan Es. Pop și Horia Gârbea sînt din generația '90, iar după unii optzeciști această generație e inexistentă, și totuși păreau vii, și stăteau în spate mai mult sau mai puțin cuminiți, ambii pretinzînd că atît de bine cunosc drumul, încît e exclus să ne incurcăm, și amîndoi arătîndu-ne obiective cultural-istorice faimoase, ca de pildă statuia lui Ștefan cel Mare și Sfînt care s-a dovedit, după vreo cinci kilometri, că era a lui Suvorov, dar parcă mai poți fi sigur de ceva în ziua de azi?, nici pe dușmani nu mai poți conta, și mai toată lumea e plictisită de ce i se întîmplă, toți vor lucruri nemaipomenite și stări de grație, neînțelegînd că extraordinar poate fi orice, o zi de primăvară, un drum bun prin locuri unde n-ai mai fost, o istorisire elaborată a lui Horia și o glumă macabră a lui Ioan, cum a zis Doris Mironescu la lansare, că poezia lui e un cadavru dulce care așteaptă să fie consumat?, totuși nu e lipsit de inteligentă Doris, degeaba spuneți, asta e gluma lui Alex. Ștefănescu și îmi place s-o reiau, fiindcă, în pofida tuturor acuzațiilor care i se aduc, nici el nu este cu totul lipsit de umor, și cum să nu te amuzi cînd

la cel mai important Tîrg de Carte din Iași era un curent de zburat flyerere de pe masă și spectatorii se clătinau pe picioare?, și cu toate acestea a fost foarte bine, a fost nemaipomenit, fără ironie și fără exagerare, fiindcă am avut un succes real, și nu că mi-ar păsa mie prea mult de cîți spectatori sînt la o lansare, cîți sînt ațîția sînt și gata, dar curentul uman a fost mai puternic decît cel atmosferic, astfel că triumful talentului a fost incontestabil, chiar și Bogdan Crețu a vorbit bine, nu uitați gluma lui Alex, prefațatorul *Căderii Bastiliei*, iar Constantin Coroiu a reprezentat facțiunea tradiției, fiindcă așa mi s-a spus mie la plecarea, că ieșenii sînt împărțiți în mai multe tabere, și asta, probabil, fiindcă vor să semene cu bucureștenii, și una dintre distracțiile mele este să nu țin cont de nici o facțiune și să vorbesc cu cine-mi place mie și să beau o bere cu dușmani neîmpăcați care stau la aceeași masă, și singurul necaz s-a fie că, șofer, nu pot să beau decît Schlossgold, fiindcă Stella Artois fără alcool n-ai să vezi nici la Casa Pogor, unde oricum era renovare, nici la Monte Carlo, unde ne-au dus Antonio Patraș și Șerban Axinte, și unde feciorul era cretin, iar un muncitor spîrgea trotuarul cu pickhammer-ul, și nici măcar la Bolta Rece unde, totuși, ce bine am mîncat și-am beut, cu excepția naratorului, și-apoi am plecat spre casele noastre și am trecut prin nu-știu-cîte radare și, la o benzinărie, am sunat la colegele mele rămase la Tîrg, Flori și Reli, și am aflat că Grupul Corint a luat trei premii, unul pentru fidelitate, altul pentru înaltă ținută și altul pentru promovarea scriitorilor români contemporani punct.

Cu Luiza Borac despre un premiu și altele

Nu pot să ascund că îmi face plăcere atunci cînd un disc cu o interpretă română este premiat. Motiv de a reveni asupra premiului care a încununat al doilea disc Enescu sub mîinile pianistei Luiza Borac. Fiindcă, oricît ni se pare de firesc, premiile nu se capătă atît de ușor, doar bătînd din palme. Selecția discurilor apreciate lunar ca excelente de către criticii revistei „BBC Music” a început cu 150 de discuri, din care pe lista scurtă juriul a selectat 18, trei pentru fiecare categorie premiată. Iar Luiza Borac i-a avut drept competitori pe Andreas Staier și Marc-André Hamelin, doi pianști, de ce să nu o spunem, mai cunoscuți și cu un număr de departe superior de discuri publicate.

Pentru cele 18 discuri s-a cerut apoi votul melomanilor cititorii ai revistei, iar numărul celor care au votat online s-a ridicat la cifra amețitoare, totuși, de 38 de mii! În sfîrșit, juriul a decis: „Luiza Borac iluminează una dintre muzicile pentru pian extraordinară și bogat inventivă, cu o măiestrie subtilă, dar absolută. Acest set îl plasează pe Enescu printre cei mai mari compozitori pentru pian, cîntat și înregistrat splendid și expresiv. Recomandat în mod imperativ”. Iar Jessica Duchon, o membră a juriului, insistă: „Există pasiune, sensibilitate și

SCRISOARE PENTRU MELOMANI

„Muzica nu trebuie înțeleasă, ea trebuie ascultată” (Hermann Scherchen)

Victor ESKENASY, Radio Europa Liberă, Praga

imaginație, un control tehnic perfect (și nu e o materie ușoară), se păstrează întotdeauna un sens al prospețimii, de perpetuă descoperire, ce mi-a lăsat dorința de a asculta mult mai mult atît din partea compozitorului, cît și a pianistei”. Cuvinte bune pentru un Enescu evident insuficient cunoscut, cit și pentru cea care îi poartă muzica de pian în lume, asemenea unei „ambasadoare”, după expresia Luizei Borac din interviul de prezentare din „BBC Music Magazine”.

Într-un interviu acordat Europei Libere, ea adăuga: „Este o victorie, în primul rînd, pentru muzica lui Enescu. Acest disc a fost primit cu entuziasm foarte mare și m-am bucurat mult să particip, în felul meu, la această recunoaștere mondială a muzicii și geniului său. Premiul BBC-ului este o distincție specială, considerată în Anglia ca un Oscar al CD-urilor, mult mediatizat, iar din momentul acordării distincțiilor muzica premiată se cîntă tot timpul pe canalul de muzică clasică BBC 3. Competitorii mei nominalizați, atît Marc-André Hamelin, cît și Andreas Staier, sînt niște nume consacrate și m-am bucurat să fiu într-o companie atît de ilustră. Ceremoniilor și distincțiilor li se face o mare publicitate, muzica pentru pian a lui Enescu va fi mult ascultată în următoarele cîteva săptămîni, ceea ce mă face să mă bucur enorm; și, bineînțeles, numele meu în acest context, de asemenea. Ceremonia a fost foarte interesantă, a avut loc pe un vapor care a pornit de la cheiul Waterloo Millenium; a început cu o recepție dată de firma de șampanie Taitinger și a continuat cu un meniu foarte luxurios. Toată lumea era

cu emoții, fiindcă după trei ore ceremonie încă nu începuse; așa că m-am bucurat să aud că prima categorie citată a fost cea instrumentală și am fost chemată în față. Nu prea am mai avut timp să urmăresc ceea ce fac ceilalți premiați. Am putut să-mi spun discursul de mulțumire, aproape fără emoții. Am avut contacte cu diverși organizatori de concerte și diverși ziariști. M-am întîlnit ieri cu cineva de la «Wall Street Journal» care dorește să scrie ceva mai mult despre această ocazie și vom vedea”. La firma Avie, mi-a mai spus pianista, „sînt multe planuri pe care le vom discuta și vom vedea care repertoriu mi se potrivește cel mai mult acum și care ar fi de interes atît din partea lor, cît și din partea mea, în funcție de piața internațională de discuri”.

„Acasă” pentru Luiza Borac rămîne România și se pregătește foarte mult pentru participarea la Festivalul Enescu, între altele cu un recital integral Enescu, cu suitele pentru pian, o ocazie specială de a-i face publicitate exclusivă compozitorului. Iar „acasă” în Germania, la Hanovra, are ca plan un compozitor al cărui centenar a trecut mai puțin observat, Grieg. Radio Bremen va transmite în iunie un concert aniversar și Luiza Borac a fost invitată, spune ea cu modestie, în virtutea premiului pe care l-a obținut în 2002, cînd a fost laureata concursului Grieg. N-am mai întreat-o pe cînd un disc și în România. Poate că instituțiile abilitate se vor gîndi anul acesta să i-mortalizeze pe disc Festivalul Enescu, măcar în cazul artiștilor care nu au un contract de exclusivitate cu o casă internațională de discuri. Ar fi momentul...

Centrul Național al Dansului

lăptăria enache

suntem aici

Bd. Nicolae Bălcescu 2
București
Tel.: + 40 (21) 318 86 76
office@cndb.ro
www.cndb.ro

Centrul Național al Dansului

cafe deko

alternativ 24-FUN supliment

Ellie Parker, scenariul și regia: Scott Coffey. Cu: Naomi Watts, Scott Coffey, Jennifer Syme, Mark Pellegrino

Un film despre actorie, dar nu despre arta actorului

Filmele care rulează în acest moment în sălile de cinema de la noi sînt, deși diverse ca temă, suficient de plate ca să se topească unul în celălalt. Printre ele răsare, dînd din frunzulite, ca un ghiocel făcîndu-și loc prin stratul de frunze putrezite, un film independent.

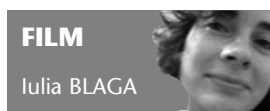
A aterizat la noi ca o navă spațială. Bașca, e și din 2005. Ellie Parker, realizat de un actor (nu foarte cunoscut, deși harnic), Scott Coffey, este un film ieftin, filmat pe digital, cu actori puțini. Un film despre actorie, dar nu despre arta actorului și sferele ei înalte, ci despre viața deloc veselă a actorului care nu a avut șansa lansării, care se îrosește în Los Angeles a-lergînd de la o audiere la alta, dar nu pentru roluri importante, ci pentru muzicuri care-i aduc ceva bani și, mai ales, promisiunea că pot da în altceva mai bun. Filmul e jucat, mai bine aș spune ocupat, de Naomi Watts care apare în toate secvențele filmată brut, în multe prim- și gros-planuri. Naomi Watts a și ajutat la producția filmului și în mod cert numele ei a cîntărit greu în lansarea peliculei.

Scott Coffey (care a scris scenariul, a filmat, a regizat, a jucat – preluînd ideea scurtmetrajului său omonim din 2001) pare deschis la minte, dar nu neapărat pe schema filmului independent, care are, slavă Domnului, șabloanele lui (poate mai deranjante decît cele ale filmelor mainstream). Coffey citează încă din start *Mulholland Drive* (tot 2001) al lui David Lynch și nu degeaba. Nu numai Watts, ci și Coffey a jucat în el (Coffey a jucat și într-un alt film al lui Lynch, *Lost Highway*). Ce zugrăvește Coffey în filmul lui? E vorba la primul nivel despre viața de zi cu zi a unei actrițe foarte talentate, care nu l-a prins încă pe Dumnezeu de picior. Se agită de la o audiere la alta, repetînd textul și schimbîndu-și hainele în mașină, din goana calului. Ca meniul să

fie complet, nu e mulțumită nici de relația cu prietenul ei rocker și în momentul în care îl prinde cu alta, îi și dă cu flit. Și atunci, în acest moment de cotitură, i se pare că trebuie să facă ordine pe toată linia. Să renunțe și la actorie, să înceapă ceva nou – de ce nu o relație cu bărbatul pe care tocmai l-a cunoscut? Dar, după ce se culcă cu el, limpezindu-i acestuia bănuiala că ar fi homosexual, pare să-i treacă și furtuna existențială, și lucrurile încep să promită că se pot așeza.

Pelicula degajă emoție naturală

Dincolo de poveste, filmul este un impecabil recital de actorie susținut de Naomi Watts. Pentru că pomenisem de *Mulholland Drive*, vreau să spun că există un moment precis care o leagă pe Naomi Watts din filmul lui Lynch de cea din filmul lui Coffey: monologul pe care Betty îl ține în pelicula lui Lynch, cînd trece tăios, ca și cum te-ar tăia cu o ață, de la imaginea fetei emoționate, speriate de proba de actorie, la cea de femeie fatală, pe care o presupune rolul. Cred că acela a fost momentul în care Naomi Watts și-a scris singură destinul. Iar Coffey nu face decît să se folosească de marele talent al actriței australiene, de capacitatea ei cameleonică de a trece instantaneu de la o stare la alta, de la un tip de personaj la altul, ca și cum ar fi vorba de persoane diferite. Din acest unghi, *Ellie Parker* e și un film despre

FILM

Iulia BLAGA

actorul care își poate pierde consistența îmbrăcîndu-se cu personaje atât de diverse. Deși e un film, și astfel pune un filtru între realitate și noi, și deși are structura neregulată și brută a unei producții independente filmate din mînă, *Ellie Parker* degajă – pe măsură ce încep să se lege secvențele – o emoție naturală, cîștigînd spectatorul de partea sa. Pe lîngă asta, normal, filmul ne oferă mult mai multe și mai credibile amănunte despre ce înseamnă viața de actor din Cetatea Filmului. Fanii, pardon, fanele lui Keanu Reeves vor intra în fibrilație descoperîndu-l într-un concert cu trupa lui, Dogstar. Eroina filmului ajunge la concert din întîmplare și, pentru că se pîleşte, reușește să-i pună lui Keanu Reeves, la petrecerea de după, una dintre cele mai tembele întrebări posibile: „Și, cum ai ajuns la actorie?”. Dacă Reeves a acceptat să apară în film „as himself”, a luat la pachet și ironia regizorului față de cultul pe care i l-au creat fanele. „Mi s-a părut că-mi aruncă ocheade”, îi spune eroinei prietena ei. Săracul Keanu!

Ellie Parker e un film reconfortant în modestia lui. O gură de aer printre toate aceste obositoare thrillere americane care rulează acum – sexy, religioase sau mai știu eu de care.

P.S.: Viața bate, ca de obicei, filmul. În *Ellie Parker* are un rol mic și fosta iubită a lui Keanu Reeves, Jennifer Syme, care a murit în 2001 într-un accident de mașină. Nu era actrița, ci asistenta lui David Lynch. Acesta i-a dedicat *Mulholland Drive*.

COPYLEFT.RO

Constantin VICĂ

Măi dragă Bill Gates,

Sînt utilizatorul (nu posesorul, pentru că nu am cum, fiind un program în proprietatea Microsoft) unui Windows XP Home Edition, cu licență, deci original, adaptat special pentru laptopul Toshiba. Product key-ul meu e KJ68Y-QRMCT-37B34-9FXRW-23JGQ, dacă doriți să verificați, pentru că știu că nu m-ați crede pe cuvînt. Și vă înțeleg, fiind unul dintre cele 23 de milioane de români care au învățat informatică piratînd Microsoft Office 97. Cel puțin așa zice suspendatul nostru președinte Traian Băsescu. Eu am altă poveste, cu HC85 și Pascal, dar nu cred că vă interesează. Așa cum nu vă interesează nici că am descoperit Linux la vîrsta de 15 ani, cam pe cînd Windows 98 mi-a scos primii peri albi. (Asta a fost sub cîntură, știu, dar nu m-am putut abține!)

De ce vă scriu? Dintr-un motiv simplu: să vă cer 0,99 euro. Da, 0,99 euro, nici mai mult, nici mai puțin. Nu, nu îmi sînteți dator cu vreo bere (*free as in „free speech”, not as in „free beer”* cum zicea și Richard Stallman, băiatul de la concurență) și nici nu am ajuns să cerșesc de la cel mai mare filantrop al lumii. Pur și simplu, din cauza Windows plus Digital Rights Management (DRM) am pierdut acești bani. Adică din cauza dumneavoastră, creatorul Windows și cîndva un dur militant pentru DRM (între timp, văd că v-ați prins care-i problema și ați lăsat-o mai ușor). Am cumpărat o melodie, de pe FNAC.fr, ca s-o fac cadou unei colege de la „Supliment”, mare fană Lhasa de Sela. Și, fiind criptată prin această imbecilă tehnologie DRM, a trebuit să cer via Internet o licență pentru ascultare. Prin Windows Media Player (WMP), desigur, că sub alt soft nu funcționează. Ce credeți că s-a întîmplat? WMP a crăpat de cîteva ori sub ochii mei și eu nu am nici acum muzica. Am încercat toate meto-

dele cu softul dumneavoastră. Nu a funcționat. Dacă nici eu, antrenat de mic la păcătul de Microsoft, nu mă pricep, atunci cine? Să-l întreb pe Silviu Hoțărăn, șeful la Windows’ din țara mea, locu’ întîi pe leuropa la piraterie?

Știu că la ce program încărcat aveți fix cei 0,99 euro ai mei vă stau în cale. De fapt, eu cer ceva mult mai greu. Să nu mă mai tratați ca pe un potențial hoț. Să nu mă mai forțați să piratez de fiecare dată cînd Windows-ul meu dă semne de oboseală. Să nu mai fiu privit drept copilul cel prost care pune botul la jocul de ferestre Windows, ci mai degrabă copilul deștept care descoperă umbrele din sistem. Vreau să mă tratați ca pe un terminal din marea rețea a lumii, nu ca pe un coș de gunoi care înghite orice monopol. Vreau să renunțați la ideile ieftine gen *dăm Windows pe 3 dolari în Africa* pentru că africanii se află în plin proces de dezvoltare și nu ar dori să fie din nou sclavii unei căi unice colonizatoare. Și de ce repetați la ani distanță toate propunerile mișcărilor *open source*, dar avînd în spate arma copyright-ului, conturi de plătit orice grup de lobby și un zîmbet gen Iliescu?

Mi-ar fi plăcut să pot plăti orice inovație Microsoft. Cu două condiții: să fie inovație și să respecte principiul standardelor deschise. Din păcate, în afara unui marketing bun, nu știu ce să mai găsesc la acest nou partid unic. E interesant că sușineți cultura română, mai bine zis așa-zisa ei elită, dar lăsați milioane de utilizatori cu buzunarele goale cînd vor să se bucure de progresul tehnologic. Parcă pe zi ce trece construîți un panopticon. Eu am o navă Mandriva care să mă scoată din el, dar restul? Vor fi condamnați să trăiască veșnic în întunericul ferestrelor zidite din Windows?

RRR Radio România Cultural

CRAPPITO
o interfață a culturilor europene

CRAPPITO
o luptă dreaptă în arena diversității

CRAPPITO
un roman la minut – decupat din istoria cotidiană

CRAPPITO
o emisiune realizată
la Radio România Cultural
în fiecare zi
de luni până joi,
de la ora 14:30

CRAPPITO
cu Adela Greceanu și Ioan Budura

fm

Brașov 105 | București 101,3 | Craiova 101,1 | Cluj 101 | Iași 103,1 | Timișoara 100,7

SECRETUL ADRIANEI

Adriana BABEȚI

Tușica se întoarce (I)

Ajung acasă de la Târgu-Mureș, via București. Sînt pulbere, întii pentru că n-am adunat decît șapte ore de somn în două zile, apoi din cauză că m-a dat peste cap ce-am auzit la radio. Însă ceru-i albastru, soarele strălucește, albinele zumbăie. Așa că ies pe terasă și-n curte, horticulturizez, văd glicina îmbobocită pentru prima oară, caprifoiul vilvoi, liliacul dezlănțuit și aștept învierea. Aș! – sînt în continuare praf. Beau o cafea. Aiurea: sînt tot zob. Primesc un telefon, țîșnesc la televizor, îl deschid, îl închid. Și mai rău: sînt pur și simplu la pămînt. Îmi citesc emailurile, plec în oraș, iau un vraf de ziare și reviste, dau o raită prin piață. Nici un efect. După-amiază țîn trei ore de curs la masteranzi despre ce mai înseamnă azi Europa Centrală. Nimic: sînt de-a dreptul deprimată. Ajung tîrîș-grăpiș acasă, fac o baie fierbinte, beau un espresso. În sfîrșit simt că-mi sar capacele și că mă cuprinde un soi de frenezie. Mă arunc la computer să încropesc *Secretul*. Dar ce motivul naibii de bucurie să găsesc în seara de 20 aprilie 2007, cînd totul în jur mi se pare un dezastru? De fapt, n-am chef de nimic. Nici să-mi pun un CD care m-ar scula și din morți. Nici să mă culc. Nici să citesc. Nici să intru pe skype. Stau și mă uit timp la ecranul pe care am scris doar data.

Brusc îmi aduc aminte că în 20 aprilie 1947 a murit femeiaînroșu, Ana Persida Cumpănaș, eroina romanului pe care l-am scris acum 22 de ani împreună cu Mircea Nedelciu și Mircea Mihăieș, chiar aici, în casa de pe Bd. Loga din Timișoara. Atunci, da, am știut ce-i bucuria, deși viețile ni se cam așchiaseră, iar mizeria din jur ne copleșea. Eram tineri, puși pe joacă, pe scormonit în istoria-istorie, dar mai ales în viața unei femei pe care o alintam bănătește cu Tușica Ana.

Am purtat-o prin Chicago și Comloș, am plimbat-o de la Constanța la Napoli și New York, am pus-o să se îndrăgostească, să se mărite, să nască un copil, să rămînă văduvă, să se mărite din nou, să se încurce cu tuși interlopilor Americii, să-l toarne FBI-ului pe Inamicul Public nr. 1, John Dillinger, să fugă și să se ascundă prin lume, am adus-o la Timișoara, am făcut-o să-și toace toată averea și, pînă la urmă, am omorît-o în 20 aprilie 1947, în apartamentul 1 de pe str. Mărzescu nr. 2. Era adevărată toată povestea asta? Mai mult decît adevărată! În mare, nu inventaserăm nimic. Dar în mic, da. Stăteam călare pe o mulțime de documente, pe depozițiile a zeci de martori, trași de limbă aproape un an. Bucuria a apărut însă cînd am început să fabulăm. În nici trei săptămîni am dat gata, la șase mîini, un roman de 500 de pagini. N-o să dezvălu aici cum mi se pare c-a ieșit cartea. Nici cît de minunat am trăit în cantonamentul scriitoricesc preț de 21 de zile, deși am detestat întotdeauna taberele. Nici cu ce zîmbet indestant pe chip se trezea din somn Emdoi, Mircea Nedelciu.

Alteceva o să vă povestesc, pentru că-i chiar un secret cu și mare. Și secret, adică mister, adică ceva de neexplicat a rămas pînă azi. O să aflați săptămîna viitoare ce s-a întîmplat cu mai toți oamenii care s-au atins, într-un fel sau altul, de viața tușicîi noastre, care au făcut din ea roman, film, piesă de teatru sau pur și simplu ne-au spus istoria ei cum au crezut de cuviință (un scriitor, un regizor, o actriță, doi medici legiști, cinci martori). Vă vine să credeți că realitatea a bătut la puncte fabulațiunile noastre și că parte din oamenii ăia au murit crîncen, parcă loviți de blestem, ca-n paranormal, ca într-un film? Sau ca-ntr-un roman încă nescris.

Cum ar fi să te întîlnești pe stradă cu proprietarul (fictiv, bineînțeles) vreunui balaur din *Harry Potter* care să-ți șoptească la ureche o frază misterioasă, ce trebuie anagramată, descîlăcită, combinată cu alte informații și să te trimită spre un alt indiciu, eventual în limba coreeană și care necesită ceva cunoștințe de trigonometrie, care te va trimite apoi spre un altul, și apoi spre un altul pînă cînd afli în sfîrșit un detaliu din poveste fără de care ai fi putut trăi totuși liniștit?

Nimic mai normal pentru fanii serialului *Lost*, un serial a cărui poveste de pe micul ecran se continuă în lumea reală cu nesfîrșite teorii ale intrigilor.

Reclama spune că dacă nu ai văzut încă *Lost*, ai trăi pe o insulă. O insulă mai mult sau mai puțin asemănătoare celei pe care au naufragiat protagoniștii serialului cu pricina: misterioasă, plină de intrigi extraordinare, dar care promit că la un moment își vor găsi o explicație, legături peste zeci de episoade între întîmplări ce par banale, ecuații matematice care calculează sfîrșitul omenirii și un experiment aiuritor condus cu cea mai mare seninătate.

Peste 16 milioane de persoane (cam cît este populația Olandei) s-au lăsat curierate de serial și de lumea virtuală care îl încojoară.

Enciclopedia *Lost*

Într-un episod din *Lost* au apărut, pentru aproximativ un minut pus cap la cap, două pisici. A doua zi, ambele pisici aveau propria lor pagină în enciclopedia online a *Lost*-ului – un site asemănător Wikipediei, îngrijit de fani, în care sînt explicate pînă și cele mai neînsemnate detalii. Amplaorea proiectului este impresionantă, mai ales că nu este coordonat de

nimeni: enciclopedia are aproape 23.000 de pagini, 68 de milioane de vizualizări și 7.770 de fișiere atașate.

Pentru că firul narativ al serialului este criptic și complex, ridicînd din ce în ce mai multe întrebări cu fiecare episod, vizitatorii site-ului lucrează împreună să pună cap la cap informații dispărute. Un exemplu este apariția recurentă a unor numere fatidice: 4, 8, 15, 16, 23 și 42, sub semnul cărora stau întîmplări din viața de dinainte și de după accident a celor prezenți pe insulă. Fanii serialului au nu mai puțin de 18 teorii coerente legate de semnificația numerelor și sute de teorii legate de întreg serialul.

Vinătoare de mistere

În luna mai a anului trecut, *Lost* a venit „printre noi” (frază care trebuie rostită cu aceeași gravitate ca „Apocalipsa a coborît printre noi”). Cînd serialul se pregătea de intrarea în vacanța de vară, scenariștii și producătorii au pornit o imensă vinătoare de mistere, pe site-uri, în ziare, în ambalaje de bomboane, bloguri și mesaje decodabile dacă te descurci cu matematica în baza 64.

Misterele din „Experiența *Lost*” au trebuit descilcite pornind de la o reclamă pentru Fundația Hanso, o corpo-

COOLTURISME

Mădălina COCEA

rație (fictivă) menționată în serial, anunțul oferind un număr de telefon care îi direcționa pe apelanți spre un așa-zis site al companiei care dezvăluia indicii dacă se introduceau anumite coduri sau se activau anomalii aproape inesizabile în designul paginii. Campania a mai inclus presărarea de indicii pe nenumărate site-uri asociate serialului, falsa publicare a unui roman de către un autor care ar fi fost pasager al avionului prăbușit, introducerea unor coduri în batoane de ciocolată, prezentarea unor noi personaje – dintre care cel mai important este o activistă care luptă pentru falimentarea corporației.

Misterele nu au putut fi delegate decît prin colaborare online între fani, pentru că un simplu inventar al condițiilor necesare „Experienței” arată că fanii trebuiau să știe coreeană și trigonometrie, să fie familiari cu mitologia și pricepuți la anagrame, să aibă decodoare de ASCII și destui bani cît să călătorească în locațiile în care se împărțeau batoanele de ciocolată Apollo.

Jocul s-a încheiat înainte de începerea sezonului trei. În curînd, în America se va încheia și noua serie din *Lost*, cu un final care cu siguranță îi va ține ocupați pe cei pasionați pînă la următorul sezon al serialului.

VOI N-AȚI ÎNTREBAT fără zahăr VĂ RĂSPUNDE » FUTURE

BOBO

„Doi lei, doi lei, doi lei”... se aude din interiorul cerșebetului, cu o voce de moșneag.

Apoi, brusc, o voce de femeie care zice: „Atîta cer...”. Și iar: „Doi lei...” Cerșebetul e un model mai vechi, ca de fapt toți cerșebetii. Nu cred că am văzut vreodată

un cerșebet care să strălucească de nou ce-i, ca proaspăt scos din ambalaj. Toți sînt din tablă soioasă, ușor ruginită, cariați și mirosind a metal coclit. Mama zice că, pe vremuri, cerșebetii erau oameni vii. Apoi s-au folosit oameni morți și împăiați pentru o vreme, dar istoria se ferește să recunoască. Mama mai zice că, pe vremuri, oamenii erau mult mai cruzi. Am întrebato

ce înseamnă crud. Mama introduce cardul în fanta cerșebetului și scrie o sumă pe display. Fațada de sticlă a bisericii răsfrînge o lumină multicoloră peste mulțimea care iese de la slujba. Astă noapte au dat drumul la ploaie și sticla a rămas încă udă. Întotdeauna duminica e mai frumos. Dau drumul și la lumină, și la căldură mai multă... Mama zice că pe vremuri bi-

sericile erau din cărămizi. Am întrebato ce înseamnă cărămizi. Mama vorbește cu o doamnă despre slujbă. Doamna zice că pe vremuri slujba era ținută de oameni adevărați. Zice în șoaptă, ca să n-o audă nimeni. Nu e voie să vorbești despre biserică de pe vremuri. Tatăl Nostru a interzis prin Testament vechile practici. Tatăl Nostru spune că din cauza lor omenirea

aproape că a murit și că de asta noi trăim acum sub o cupolă imensă și că afară nu se poate trăi, pentru că e frig și furtună. Oamenii erau mult mai cruzi pe vremuri. Acum Tatăl Nostru e singurul care ține slujba în toate bisericile din lume în același timp. Săptămîna trecută am trecut și noi prin spoveditor și prin împărțitor. Mama zice că cine nu trece o dată pe lună

moare în somn. E cel mai mare păcat din lume să nu spui ce ai pe suflet. Tatăl Nostru trebuie să știe tot ca să poată mîntui lumea și să ne redea natura. Ieri mi-a cumpărat mama niște ochelari de jucărie pe care dacă-i pui pe ochi vezi viitorul. Da' cred că-s stricați, pentru că eu nu văd nicidecum nimic. Doar o întindere de nisip. Și e întuneric. Și parcă simt că e frig.

Arta și turismul

De-a lungul unei creșteri și dezvoltări progresive timp de aproape două secole, turismul și-a adus o contribuție majoră la crearea iluziei că trăim într-un sat global.

În multe țări, indiferent de gradul de dezvoltare economică, turismul a devenit o industrie strategică ce influențează deciziile politice.

Important fenomen al lumii contemporane, acesta poate fi privit ca o metaforă a globalizării culturale din ultimele două decenii, precum și ca un teritoriu privilegiat pentru dezvoltarea unei analize critice a mutațiilor economice semnificative din lume.

Statisticile arată că, față de anii '80, în zilele noastre, numărul turiștilor s-a dublat, în paralel cu, firește, creșterea semnificativă a încasărilor din turism. În ciuda riscurilor și a măsurilor de securitate tot mai sporite din aeroporturi, gări sau porturi, cauzate de amenințările teroriste, tot mai mulți oameni, aparținând și țărilor foste comuniste sau lumii a treia, călătoresc în scopuri turistice.

Acest fenomen global a ajuns astfel să intereseze și artiștii. Dacă acum cîteva secole pictorii clasici francezi precum Poussin mergeau la Roma pentru a picta vestigiile vechiului imperiu, artiști romantici precum Delacroix redau în picturile lor lumea exotică a țărilor musulmane din Nordul Africii, în zilele noastre, tot mai mulți artiști și curatori, prin analiza turismului global, încearcă să facă o radiografie a societăților contemporane. Marile expoziții internaționale, bienalele și trienalele au ajuns adevărate puncte de atracție pentru turiștii interesați de artă, profesioniști sau amatori.

Istoria turismului se bazează pe cultul „exotismului celuilalt”

Bienala de la Veneția și Documenta sînt doar cele mai vizibile exemple de consum turistic al marilor evenimente de artă contemporană. „Grand Tours”-urile elitelor burgheze din secolul al XIX-lea s-au transformat în ultimele decenii în fenomenul de masă al democrațiilor „vacanțe de vară”. Istoria turismului se bazează pe noțiunea descoperirii și a imitării perpetue, pe cultul „exotismului celuilalt”. Nu întâmplător, interesul special față de fenomen, din partea multor

germane de origine română Herta Müller, care l-a propus organizatorilor. La rîndul său, Cosmin Manolache – unul dintre cei șapte prozatori cu care Polirom a lansat campania „Votează literatura tînăra” – a fost propus pentru participarea de către scriitorul de origine maghiară Laszlo Krasznahorkai. Scriitorii români care au fost invitați la edițiile anterioare sînt Norman Manea, Herta Müller, Richard Wagner, Gabriela Adameșteanu, Oskar Pastior, Daniel Bănescu, Constantin Virgil Bănescu și Zsolt Lang.

Colocviul Tinerilor Scriitori

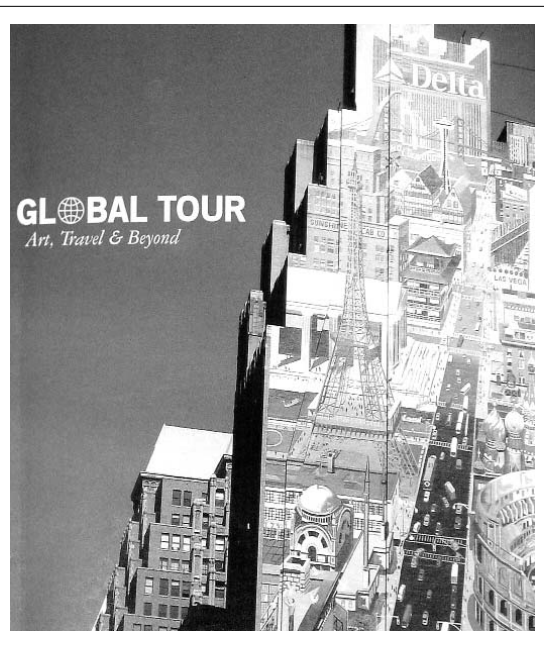
Circa 90 de scriitori tineri vor participa pe 3 și 4 mai la Cluj, la Colocviul Național. Aceștia își vor acorda între cinci și șapte premii în valoare de 1.000 lei, potrivit organizatorului, președintele filialei din Cluj a Uniunii Scriitorilor (USR), Irina Petraș. Autorii care vor lua parte la ediția a doua a Colocviului Național al Tinerilor Scriitori au trimis organizatorilor de la Cluj un top al celor mai valo-

roși cinci participanți, care merită să fie premiați. Pe lista participanților din acest an se află, printre alții, Marius Ianuș, Radu Pavel Gheo, Vasile Emu, Robert Șerban, Răzvan Tuța și Dan Coman.

Pe lângă decernarea premiilor, la Colocviul Național al Tinerilor Scriitori vor avea loc și dezbateri pe teme precum „Noua literatură = literatură nouă?”, dar și lecturi nocturne de poezie la Radio Cluj sau spectacolul cu piesa *Crize sau încă o poveste de dragoste*.

ARTE VIZUALE

Matei BEJENARU

Coperta catalogului expoziției „Global Tour”, W139 Amsterdam, 2005-6

artiști ai anilor '90, a apărut datorită dis-cuțiilor tot mai acute despre globalizare, post-colonialism și arta periferiilor culturale. Una dintre expozițiile dedicate fenomenului, care m-a inspirat în scrierea acestui text, a fost cea organizată la Centrul de Artă W139 din Amsterdam, în memoria regretatului curator francez

Amiel Grumberg. În vara lui 2004, cînd ne-am întîlnit la Iași pentru a discuta despre organizarea Bienalei „Periferic 7”, nu puteam să îmi imaginez că acesta avea să moară cîteva luni mai tîrziu, după ce aproape terminase pregătirile expoziției „Global Tour”, pe care nu a mai văzut-o niciodată...

VERBA WOLAND

Ruxandra CESEREANU

Cum am devenit existențialistă ascultînd Van Der Graaf Generator

Nu cred că numele formației de rock progresiv Van Der Graaf Generator este foarte cunoscut în România (decît de cîțiva excentrici), așa cum știu sigur că numele lui Peter Hammill (sufletul matricial al formației) este aproape anonim artisticeste vorbind (deși Hammill este și poet, și încă unul destul de bun). Din cîte știu, există în România doar cîțiva fani, dintre care unul maniac de-a dreptul este Corin Braga (are toate albumele, vreo patruzeci), iar altul, la fel de maniac, este un poet din Sângeorz Băi; mai exista unul la fel de obsedat de Hammill, în Pitești, era politehnist (prin anii '80). În ce mă privește însă, această formație și mai ales liderul ei au avut o influență atingătoare (să spun aproape devastatoare?) asupra poeziei mele, mai exact asupra felului în care, de la un punct încolo, am început să scriu texte altfel. Prima lovitură în moalele sonore și cuvîntătoare ale capului am primit-o pe la 18 ani, pe cînd eram studentă și am avut acces la două albume superbe (ambele din 1970, deși eu le-am ascultat doar în anii '80): *H to He, Who I Am the Only One* și *The Last We Can Do Is Wave to Each Other*. Au urmat alte albume magistrale precum *Pawn Hearts, Still Life, World Record*. Apoi Peter Hammill însuși a produs o puzderie de albume solo (care mai de care

mai tulburătoare), care se potriveau și în același timp erau altceva decît stilul Van Der Graaf Generator. Nu voi înșira numele albume-lor aici, pentru că oricine poate căuta titlurile pe Internet.

Ceea ce vreau să spun este altceva. Deși primele melodii receptate de mine din Van Der Graaf Generator sînt astăzi, poate, niște sonorități depășite și prăfuite, e vorba de *Killer, House with no Door, The Emperor in His War Room, Lost, Darkness și Refugees* (în principal), de la acestea am deprins destul de mult pentru un anumit gen de scriitură: frîngerea lăuntrică secționată cu bisturiul, finețea psihologică a gesturilor de harakiri simbolic, singurătatea împărțită și tocăta la bani mărunți, creierul bolnav de lepră de sine, dostoevskianismul sau mai exact post-dostoevskianismul adaptat pentru sîrșitul de secol XX, melancolia stridentă etc. Nu am deprins aceste chestiuni ca teme (doar le știam și eu, din literatură și din propria experiență), ci la nivelul sonorității construite magistral pe linia unui existențialism rafinat, foarte punctual altfel, cu tușe ascuțite, ritualice, obsedante. Aviz cititorilor însă: a nu se confunda existențialismul despre care vorbesc eu (la Van Der Graaf Generator și Peter Hammill) cu filosofia lui Sartre!

Suplimentul DE CULTURA

Marcă înregistrată – Editura Polirom și „Ziarul de Iași”. Proiect realizat de Editura Polirom în colaborare cu „Ziarul de Iași” și „Gazeta de Sud”. Suplimentul se distribuie gratuit împreună cu „Ziarul de Iași”.

Adresă: Iași, B-dul Carol I, nr. 4, etaj 3. CP 266, tel. 0232/ 214.100, 0232/ 214.111, fax: 0232/ 214.111

Colectiv editorial: Emilia Chiscop, Florin Lăzărescu, Lucian Dan Teodorovici (senior editor)

Redactor-șef: George Onofrei

Redactor-șef adjuncț: Anca Baraboi

Secretar general de redacție: Victor Jalbă

Rubrici permanente:

Adriana Babeți, Marius Babias, Bobi și Bobo (Fără zăhăr), Emil Brumar, Ruxandra Cesereanu, Mădălina Cocca, Daniel Cristea-Enache, Șerban Foartă, Radu Pavel Gheo, Casiana Ioniță, Florin Lăzărescu, Doris Mironescu, Cristi Neagoe, Ana-Maria Onisei, Diana Soare, Lucian Dan Teodorovici, Luiza Vasilu. **Carte:** Luminita Marcu, Doris Mironescu, C. Rogozanu, Bogdan-Alexandru Stănescu. **Muzică:** Victor Eskenszky,

Dumitru Ungureanu, Răzvan Tuța.

Film: Iulia Blaga. **Teatru:** Mihaela Michailov.

Arte vizuale: Matei Bejenaru.

Caricatură: Lucian Amariu (Jup).

Grafică: Ion Barbu. **TV:** Alex Savitescu.

Ediția de Iași: Andreea Archip

Publicitate: Oana Asaftei, tel. 0232/ 252294

Distribuție / Abonamente: Mihai Sărbu, tel.

0232/ 271333. Media Distribution S.R.L., tel.

0232/ 216112

„Suplimentul de cultură” este înscris în Cata-

logul presei interne la poziția 2378. Pentru abo-

namente vă puteți adresa oricărui Agențiu Rodi-

pet din țară sau oricărui oficiu poștal. Cîștiguri

din străinătate se pot abona la adresa:

export@rodipt.ro.

Tarif de abonament: 18 lei (180.000) pentru

3 luni; 36 lei (360.000) pentru 6 luni; 69 lei

(690.000) pentru 12 luni

Tipar: Print Multicolor

Responsabilitatea juridică pentru conținutul articolului îi aparține autorului. „Suplimentul de cultură” utilizează fluxurile de știri Newsin » Manuscrisele primite la redacție nu se înapoiază

ENȚICLOPEDIA
ENCARTA

Luiza VASILIU

Cum se rescrie

Joi, 19 aprilie 2007, a fost cea mai postmodernă zi din viața mea. Pentru că am amestecat registrele atât de rău, încât nici eu n-am mai știut prea bine în care parte trebuie să mă e-nervez și în care să notez cuminte, în marginea textului: de dimineață până seara, am stat cu-n ochi pe Internet și pe suspendarea președintelui, și cu unul în *Pacientul englez*, al lui Ondaatje, pe care trebuia să-l termin neapărat până la 6. A ieșit o fierură mai mult suprealistă decât post-modernă, a cărei rețetă n-am rezistat să nu o trec în Enciclopedie.

Sediința programată pentru ora 9.00 a început cu aproape o jumătate de oră întârziere, parlamentarii preferând discuțiile pe holuri. (www.hotnews.ro)

„Îmi încep cronică de la vremea când Servius Galba a fost consul.”

Călin Popescu-Tăriceanu a părăsit ședința puțin după ora 11.30, spunând că are lucruri mai importante de făcut.

„Există trădări într-un război care sînt mărunte în comparație cu trădările noastre umane în timp de pace.”

Vă cer astăzi, în mod solemn, să îi arătăm acestui model expirat de președinte că așa nu mai merge! (Mircea Geoană)

„Dar eu sînt unul dintre aceia a căror viață este, în multe feluri, chiar și ca explorator, guvernată de cuvinte. De zvonuri și legende.”

Traian Băsescu este un pericol pentru regimul democratic din România, prin faptele sale, prin afirmațiile sale și prin foarte multe lucruri care încep să iasă la iveală. (Cristian Antonescu)

„Se spunea că unul dintre generalii care locuiseră alături, în vila Medici, mîncase o privighetoare.”

Rezultatele oficiale ale votului Parlamentului: 322 de voturi „pentru”, 108 „împotriva” și 10 voturi anulate.

„Jumătate din Moscova și Petersburg erau rude sau prieteni ai lui Oblonski.”

În goană, pumnul unui domn se lipește bufnind sec de ceafa senatorială. Gușă nu mai rîde.

„Problema noastră a tuturor e că sîntem unde nu ar trebui să fim.”

Și așa am tot rescris povestea, în acea fabuloasă zi de joi, iar ea s-a dezordonat liniștit, nemaipășindu-i că n-are nici cap, nici coadă. Cu o singură excepție – capetele celor 322, care au funcționat atât de prost, de sfidător și de nesimțit, încît singure au dezaxat istoria zilei de 19 aprilie și a celor care vor urma. Ar trebui să-și asume responsabilitate deplină.

Omul livresc

„Cărțile descind din cărți, așa cum familiile descind din familii”, spune Virginia Woolf într-unul dintre eseurile sale despre lectură și literatură. Subtilă, curajoasă, înflăcărată, Woolf a marcat literatura secolului XX, reîntinzând – la feminin – structura romanului, răsturnînd formulele încetățenite drept „cuminți”, plate, tipice și trăsînd liniile cursului și parcursului literaturii moderne („Indecența domnului Joyce în *Ulise* îmi pare a fi indecența conștientă și calculată a unui om disperat, care simte că, pentru a respira, trebuie să spargă ferestrele”, analizează, de pildă, Woolf), dînd tonul – în tradiția descinderii despre care vorbea ea însăși – cerebralității, introspecției, inovației.

Ana-Maria Onisei

Prima culegere de eseuri ale Virginiei Woolf a apărut în românește la Editura Univers, în 1972, în traducerea lui Petru Creția. Volumul publicat recent la Editura Rao, *Eseuri alese. Arta lecturii* (traducere din limba engleză de Monica Pillat), are ca punct de reper culegerea scoasă de Univers – baza celor două ediții în românește fiind volumul apărut în 1966, sub îngrijirea lui Leonard Woolf –, însă din ediția veche păstrează doar scrierea intitulată *Literatura modernă*. „Tălmăcirile” sînt proaspete, decizia editorului de a marca prin note de subsol contextul/pretextul care a stîrnit prilejul unui joc de reflecție e inspirat.

Eseurile sînt periate de praful rigoriei academice

În funcție de loc, om și clipă, Woolf își modelează discursul într-o notă ferm-savuroasă, glîsînd de la ipostazele didactice (vezi *Cum ar trebui să citim o carte*), eseu lecturat într-o școală), către unele analitico-literare (vezi *Supranaturalul în literatură*, eseu apărut în „Times Literary Supplement”, la 31 ianuarie). Însă nu doar adaptabilitatea încîntă la Woolf. Eseurile sale despre lectură din acest volum sînt periate de praful rigoriei academice (nu și lipsite

de erudiție), n-au nimic de-a face cu noțiunea de contratimp, dar nici cu cea de frivolitate. Din judecățile Virginiei Woolf transpare acea „lejeritate a minții” percepută ca libertate a explorării de noi teritorii („Să crezi că impresiile tale sînt valabile și pentru alții înseamnă să te desfaci din strîsoarea și limitarea personalității”). Iar libertatea lui Woolf nu se rezumă la judecări asupra cititorului și a cititului, ea înglobează contexte, trăiri, stări și adevăruri literare, într-un melanj cu gust pronunțat de actualitate și vizionarism. Închei, în această notă, cu un citat despre conflictul dintre generații: „Oamenii de gust, de cultură și cu aptitudini tin întruina predici tinerilor și îi comorează pe morți. Dar, cel mai adesea, rezultatul condeielor lor abile și harnice e atrofierea țesuturilor vie ale literaturii, reduse la o rețea de osișoare”...

» „Cînd ești într-o mare librărie, plină cu cărți atît de noi încît paginile sînt aproape lipite și auriul de pe coperte e încă proaspăt, te pătrunzi de un farmec nu mai puțin încîntător decît vechea emoție pe care o trăiai printre rafturile unui anticariat. Poate că nu ești atît de exaltat. Dar vechea foame de a ști ce gîndeau nemuritorii face loc unei curiozități cu mult mai îngăduitoare, aceea de a ști ce gîndește propria generație. Ce simt bărbații și femeile vii, cum arată casele lor și ce îmbrăcăminte poartă, ce bani au și ce mîncîncă, ce iubesc și ce detestă, ce vîd din lumea înconjurătoare și ce visuri le umplu momentele de răgaz ale vieților lor active?” – Virginia Woolf, *Eseuri alese. Arta lecturii*

Scrisoare din Lisabona

Stimate domnule redactor-șef, dragă George,

M-am apucat eu acum să-mi scriu „materialul” de față, cu gîndul să îți-l vînd pe post de articol, dar mă tem că degeaba o fac. Cred că nu mai ajunge la timp la redacție. Cu cîteva zile mai devreme, îți-am spus că îți-l trimit tocmai de la Lisabona, unde am venit pentru festivalul de film, chiar în ziua în care „Suplimentul de cultură” intră în tipar. Și doar tu bănuiai ceva, m-ai avertizat: „Sigur o să ai timp să-l scrii?”. „Sigur. Doar mă știu că nu te-am lăsat niciodată”, te-am asigurat

eu. Acum, pe lîngă faptul că am în fața ochilor spațiul alb din dreptul rubricii mele, mai vîd și chipul tău furios, miîmile tale care vor să mă strîngă de git.

Să știu că eu mi-am dat toată silința, m-am gîndit tot timpul să scriu, dar n-am avut condiții. Să-ți explic: totul a început, ca de obicei, cu chinuitorul drum de pe tren, de aproape șapte ore, Iași-București. Să știu că am citit o carte mișto, de Jose Saramago, *Eseu despre orbire* (ți-o povestesc, dacă vrei), însă asta m-a cam oboșit. Deci, oboșit fiind, am ajuns în gara de la București, de unde m-a pescuit Radu Jude. Fără

să-i pese de articolul meu, Radu m-a dus să vîd cum montează o reclamă, apoi m-a ținut de vorbă la o bere pînă la două noaptea (te rog să nu uiți asta cînd te enervezi pe mine). Apoi, la patru dimineață m-am dus la aeroport și am luat avionul spre Paris. Am așteptat acolo, vai de capul meu, vreo patru ore, pînă să iau avionul spre Lisabona. A-juns aici, deși eram mort de oboseală, m-am gîndit că e spre binele articolului să vîd mai întîi orașul, ca pe urmă să-l povestesc cu amănuntul. Deci – repet, te rog ia asta în calcul –, m-am dus vai de capul meu să vîd care-i mișcarea. Și ce crezi c-am

TRIMISUL NOSTRU SPECIAL

Florin LĂZĂRESCU

găsit? Mai nimic care să mă convingă să mă întorc la hotel să-mi scriu articolul. Lisabona e doar un oraș magic, cu cel mai frumos labirint de străzi pe care l-am văzut vreodată. La fiecare zece pași, cînd îți schimbi perspectiva, șimți că vrei să o rupi la fugă în cinșpe direcții diferite, fascinat de ceea ce vezi. Am hotărît să nu mă mai las atras de oraș și am intrat, vai de capul meu, într-un mic restaurant, unde să mîncînc ceva și să-mi odihnesc picioarele care îmi trecuseră deja prin burtă. Acolo, alt ghinion: doi bă-

ieți cîntau – unul la chitară, altul la percuție – muzică tradițională braziliană. Lumea aplauda, fredona laolaltă cu ei, așa că vreo trei ceasuri cît am stat acolo, nu m-am putut concentra deloc la articol. Cînd mi-am dat seama, era deja noapte. Am ajuns la hotel rătăcind pe străzile labirintice, cu gura căscată, apoi am căzut lat de somn, vreo zece ore. Nici n-am auzit telefonul pe care îl pusesem să mă trezească.

Zi și tu, au fost astea condiții în care să-ți scriu la timp?

ISSN 1584-8272

9 771 584 827 000 125